Hans Christian Andersen

Bajke

s danskog preveo
Ranko Kožuh

ilustracije
W. Heath Robinson
(1913)

eLektire.skole.hr

Sadržaj

Palčica

Bila jednom jedna žena koja je jako željela malo, maleno dijete, ali nije znala kako ga dobiti, pa ode kod stare vještice i reče: „Ja tako žarko želim dijete, možeš li mi reći gdje ga mogu dobiti?“

„To ćemo mi već riješiti!“ reče vještica. „Evo ti ovo zrno ječma: to nije onakvo zrno kakvo raste u poljima seljaka ili kakvo dobivaju kokoši. Posadi ga u lonac za cvijeće i zalij, pa ćeš vidjeti!“

„Hvala ti!“ reče žena i plati vještici dvanaest novčića, ode kući, posadi zrno, a divan cvijet odmah počne rasti. Izgledao je poput tulipana, ali latice su mu bile zatvorene, kao da je još pupoljak.

„Krasnog li cvijeta!“ reče žena i poljubi lijepe crvene i žute latice, a tog se trena uz prasak cvijet otvori. Sada se je moglo vidjeti da to jest bio tulipan, ali u sredini cvijeta na zelenoj stolici sjedila je malena djevojčica, tako fina i lijepa. Nije bila veća od palca i zato je nazove Palčica.

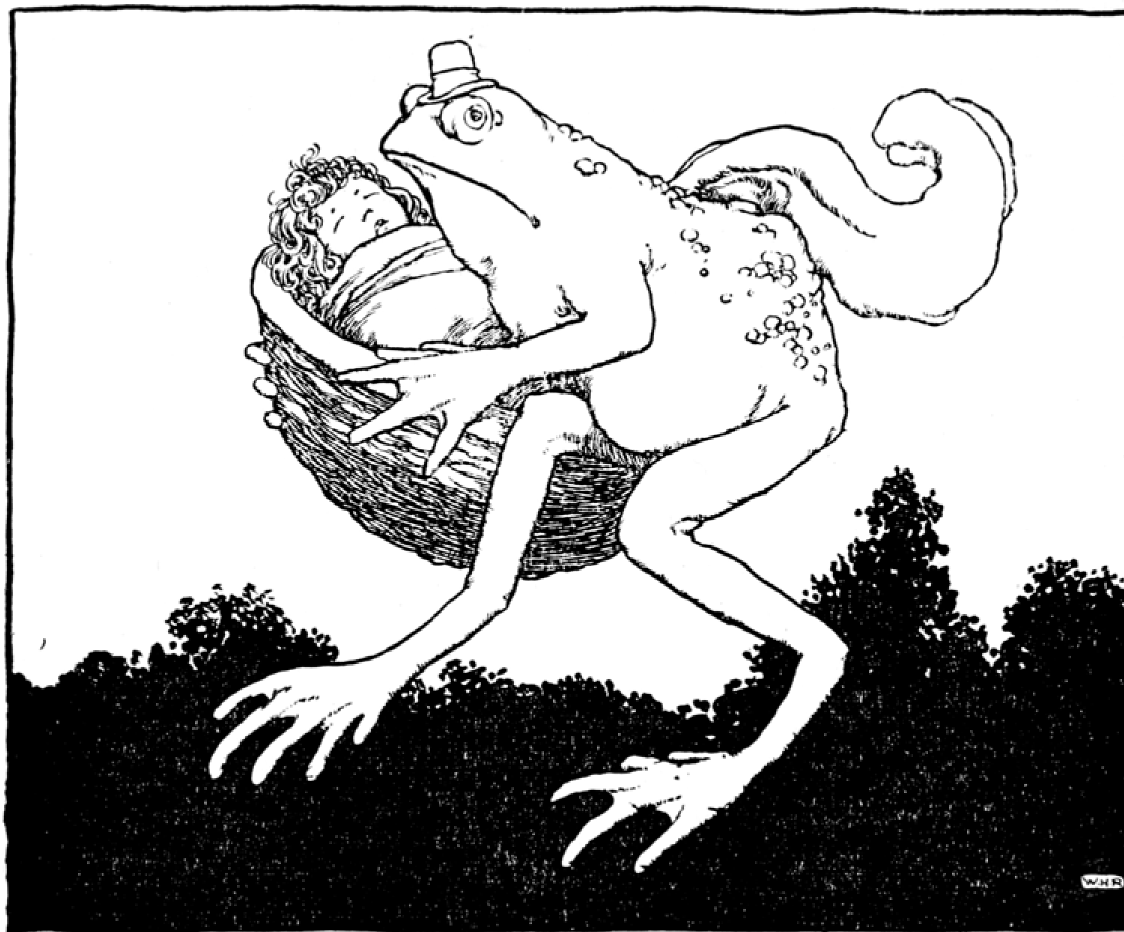
Lijepa lakirana ljuska oraha bila joj je kolijevka, plave latice ljubičica jastuci, a latica ruže pokrivač; tu je po noći spavala, ali se po danu igrala na stolu, na koji je žena stavila tanjur okružen vijencem od cvijeća čije su se peteljke spuštale u vodu, u kojoj je plovila velika latica tulipana. Na njoj je sjedila Palčica i plovila od jednog do drugog kraja tanjura; dvije bijele konjske dlake bile su joj vesla. Znala je i pjevati, tako divno kako se ovdje nikoga još nije čulo.

Jedne noći, dok je ležala u svom lijepom krevetu, kroz razbijeno staklo na prozoru uskakuće ružna žaba krastača. Odvratna, velika i mokra, skakala je po stolu na kojemu je spavala Palčica, pokrivena crvenom laticom ruže.

„Krasna žena za mog sina!“ reče krastača, uzme orahovu ljusku u kojoj je Palčica spavala, te s njom odskakuće kroz prozor, dolje u vrt.

Tekla je tu jedna široka, velika rijeka, ali krastača je sa svojim sinom živjela u močvarnoj i blatnoj bari. Uh! I on je bio ružan, baš poput svoje majke. „Kva, kva, breke-ke-keks!“ – to je bilo sve što je rekao vidjevši lijepu malu djevojčicu u orahovoj ljusci.

„Ne tako glasno, jer ćeš je probuditi!“ reče stara krastača, „Mogla bi nam pobjeći, jer je tako lagana, poput labudovog paperja! Stavit ćemo je u rijeku, na jedan od velikih listova lopoča. Njoj koja je tako laka i mala bit će to kao da je na otoku! Odatle ne može pobjeći, dok mi ne pripremimo svečanu sobu dolje ispod mulja, gdje ćete živjeti i raditi!“

„Krasna žena za mog sina!“

Na rijeci je raslo mnoštvo lopoča, zelenih širokih listova koji su plutali na vodi. List koji je bio najdalji od obale bio je i najveći; stara krastača otpliva do njega i tu ostavi orahovu ljusku s Palčicom.

Malena jadnica se probudila rano ujutro, te počne gorko plakati kad je vidjela da je na velikom zelenom listu, sa svih strana okružena vodom, i da uopće ne može doći na kopno.

Stara krastača je i dalje uređivala odaje ispod blata, ukrašavajući ih trstikom i žutim cvjetovima lopoča – trebalo je sve lijepo izgledati za buduću snahu – te otpliva zajedno s ružnim sinom do lista lopoča do Palčice, jer su trebali uzeti njezin lijepi krevet da bi ga postavili u mladenkinu sobu, kako bi bio spreman za njen dolazak. Stara krastača se klanjala duboko u vodi ispred nje i rekla: „Evo mog sina, on će ti biti muž i živjet ćete divno dolje u blatu!“

„Kva, kva! Breke, ke-keks!“ – to je sve što je sin znao reći.

Uzmu oni lijepu posteljicu i otplivaju, a Palčica ostane sasvim sama, plačući na zelenom listu, jer ona nije željela živjeti kod odvratne krastače ili uzeti njezinog sina za muža. Male ribe koje su plivale u vodi vidjele su i čule krastaču, te su radoznalo izvirivale glavama

iznad površine, želeći vidjeti malenu djevojčicu. Čim su je ugledale, učini im se tako divnom, te bi im bilo jako žao ako bi ona završila dolje kod ružne krastače. Ne, to se ne smije dogoditi! Sjate se oko peteljke lopočeva lista na kojemu je Palčica stajala, zubima pregrizu peteljku, pa list zaplovi niz rijeku, noseći Palčicu daleko, gdje je krastača nije mogla stići.

Kako je jadna Palčica bila prestrašena!

Palčica je plovila pokraj mnogih gradova. Ptice su je, sjedeći na grmovima, gledale i pjevale „divne li male djevice!" List je s njom plivao sve dalje i dalje, noseći je u strane zemlje.

Jedan lijepi bijeli leptir dugo je kružio oko nje, te se na kraju spusti na list, jer mu se Palčica svidjela, a ona je bila sretna, jer je krastača više nije mogla dostići i bilo je tako divno ploviti. Sunce je poput najljepšeg zlata sjalo na vodi. Uzme ona svoj pojas, te jedan kraj zaveže za leptira, a drugi za list, pa sada zaplovi mnogo brže.

Odjednom doleti veliki zlatar koji je, čim je ugleda, zgrabi oko vitkog struka te s njom odleti na stablo, dok je zeleni list i dalje plovio niz rijeku, zajedno s leptirom koji se, zavezan za list, nije mogao osloboditi.

Stane uz vrata i poput siromašne prosjakinje zamoli za komadić zrna ječma.

Bože, kako je jadna Palčica bila prestrašena kad ju je zlatar odnio gore na stablo! Ali je više bila zabrinuta za divnog, bijelog leptira, kojega je zavezala za list: kako se nije mogao osloboditi, sigurno će umrijeti od gladi! To zlatara uopće nije bilo briga. Zajedno s njom zasjedne na najveći zeleni list na stablu te joj dade jesti cvjetnog meda, rekavši joj da je vrlo lijepa, iako uopće ne sliči na zlatara. Uskoro su i ostali zlatari na stablu došli u posjetu vidjeti Palčicu, a jedna od gospođica zavidljivo je primijetila: „Kako li jadno izgleda, ima samo dvije noge!" „Uopće nema ticala!" reče druga. „Struk joj je tako vitak, fuj! Izgleda poput ljudi, kako li je ružna!" govorile su zlatarice, iako su sve bile svjesne da je Palčica vrlo lijepa. To je mislio i zlatar koji ju je uhvatio, ali kako su svi govorili da je ružna, na kraju je i on u to povjerovao i više je nije želio. Mogla je otići gdje želi. Tako je spuste sa stabla i stave na jednu tratinčicu. Tu je plakala, jer je mislila da je toliko ružna, kad je zlatari nisu htjeli, a u stvari je bila nezamislivo divna, tako fina i čista poput najljepše latice ruže.

Cijelo ljeto sirota je Palčica živjela potpuno sama u velikoj šumi. Od vlati trave savila si je krevet, te ga je objesila ispod velikog lista čička, koji ju je štitio od kiše; jela je slatki sok iz cvijeća i pila jutarnju rosu s listova. Tako prođe ljeto i jesen, ali sad je došla zima, duga i hladna. Sve ptice, koje su joj tako lijepo pjevale, odletjele su svojim putem, stabla i cvijeće su venuli, veliki čičkov list ispod kojeg je živjela se osuši i skvrča u žutu, usahnulu stabljiku, a ona se tako grozno smrzavala, jer joj je odjeća bila izderana, pa je fina, mala, jadna Palčica mislila da će umrijeti od zime. Počelo je snježiti, a svaka pahuljica koja je na nju pala mogla se usporediti s velikom hrpom snijega kad padne na nas: mi smo veliki, dok je ona bila veličine palca. Zagrnula se uvelim listom, ali nije se mogla ugrijati, tresla se od zime.

Došla je do samog ruba šume, gdje je strnjika stršila iz smrznute zemlje pokošenog polja. Njoj se činilo kao da hoda kroz cijelu šumu, a tako se tresla od hladnoće! Napokon dođe do vrata poljskog miša, male rupe ispod strnjike. Tamo je poljska mišica dobro živjela u toplini; imala je gomilu žita, divnu kuhinju i ostavu. Jadna Palčica stane uz vrata i poput siromašne prosjakinje zamoli za komadić zrna ječma, jer već dva dana nije ništa jela.

„Mala jadnice!" reče mišica, koja je ustvari bila jedna obična dobra stara poljska mišica, „uđi u moju toplu sobu i jedi sa mnom!"

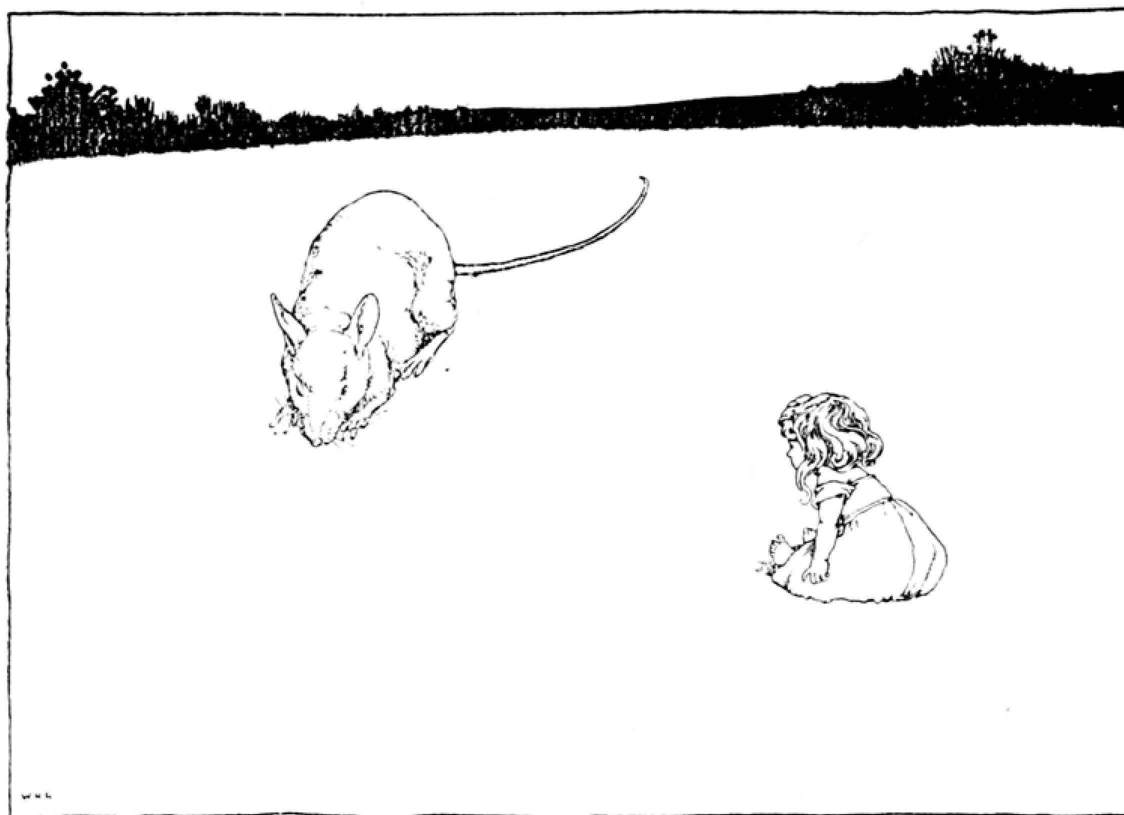
Palčica joj se svidjela, te joj reče: „Možeš ostati kod mene ove zime, ako ćeš mi pospremati kuću i pričati priče, jer to volim." Palčica uradi sve što je stara mišica tražila i bilo joj je odlično.

„Uskoro nam stiže posjeta!" reče mišica, „Moj susjed dolazi k meni svaki tjedan. Njegova kuća je bolja od moje, ima velike sobe, a hoda u divnom crnom krznu! Da se za njega udaš, ne bi se trebala zabrinjavati, ali on ne vidi. Morala bi mu ti pričati najljepše priče."

Palčici se to ne svidi, nije ju zanimao susjed krt. Dolazio bi u svom crnom krznu; bogat i učen – govorila je mišica – njegov je stan bio dvadeset puta veći od njenog, ali uza svu nauku uopće nije volio sunce ili lijepo cvijeće. O njima je govorio sve najgore, jer ih nikada nije vidio. Palčica je morala pjevati, i to „Leti bumbaru" i „Fratar ide na livadu", a krt se zaljubi radi njezinog divnog glasa, ali ipak ništa ne reče, jer on je bio razuman muškarac.

Novoizgrađenim hodnicima kroz zemlju spojio je njihove kuće, pa su se mišica i Palčica tuda mogle šetati kad god su htjele. Upozorio ih je da se nema potrebe bojati mrtve ptice

koja leži u prolazu; bila je to cijela ptica, s perjem i kljunom, nedavno umrla, na početku zime, sada ispod zemlje, baš gdje on prolazi.

„Mala jadnice!“ reče mišica.

Krt u usta uzme komad kresiva, jer ono svijetli kao vatra u mraku, te ih povede svijetleći kroz dugi, mračni hodnik. Kad su stigli do mjesta gdje je ležala mrtva ptica, krt pogura svoj široki nos kroz zemlju i otvori rupu kroz koju je dolazilo svjetlo. Na sredini poda ležala je mrtva lastavica, savijenih krila, glave i nogu uvučenih ispod perja. Jadna ptica je sigurno umrla od hladnoće! Palčica se jako rastuži: ona je voljela sve male ptice, jer one su joj cijelog ljeta pjevale i cvrkutale, a krt pogura pticu svojim kratkim nogama, govoreći: „Ova više neće pjevati! Mora biti smiješno roditi se kao ptica! Bogu hvala da se to mojoj djeci ne dogodi; pa ptica nema ništa osim svog cvrkuta i umire od hladnoće po zimi!“

„Da, to su pametne riječi razumnog muškarca,“ reče mišica. „Što to ptica ima od svog cvrkuta, kad dođe zima? Mora gladovati i smrzavati se, a i sve to se preuveličava.“

Palčica ne reče ništa, a kad su njih dvoje okrenuli leđa, sagne se te razmakne perje na glavi ptice i poljubi je u zatvorene oči. „Možda si mi ti onako divno pjevala u ljeto,“ mislila je, „onako me radovala, voljena, lijepa ptico!“

Krt začepi rupu kroz koju je probijalo svjetlo dana i otprati kući svoje dame. Ali Palčica nije tu noć mogla spavati, te ustane iz kreveta i isplete lijepu deku od sijena i pamuka

kojega je našla u mišičinoj sobi, odnese je dolje i zagrne je oko ptice, da bi je ugrijala u hladnoj zemlji.

„Zbogom, ti lijepa mala ptico!“ reče ona. „Zbogom i hvala ti na ljetnoj pjesmi, kad su sva stabla bila zelena, a sunce nas grijalo i sjajilo!“ Položi ona glavu na prsa ptice, te se odjedanput prestraši, jer tamo je nešto kucalo. To je bilo srce ptice. Ptica nije uginula, već je bila u dubokom snu, a sad se ugrijala i vratila u život.

Ujesen sve lastavice lete u tople krajeve, a ako neka zaostane, smrzne se i padne, te ostane kao mrtva ležati ispod hladnog snijega.

Palčica se tresla od straha, jer ptica je bila velika, toliko veća od nje koja je samo palac visoka, ali se ipak ohrabri, pritisne pamuk još čvršće oko ptice, donese list metvice kojim se sama pokrivala, te njime pokrije ptici glavu.

Sljedeću noć se opet odšulja do nje; bila je doista živa, ali toliko slaba da je samo na tren otvorila oči i vidjela Palčicu, koja je stajala s komadom kresiva u ruci, jer nije imala bolje svjetiljke.

„Hvala ti, lijepo maleno dijete!“ reče joj bolesna lastavica. „Baš sam se dobro ugrijala! Uskoro ću biti u punoj snazi i moći ću letjeti, vani pod toplim suncem!“

„Ah!“ reče ona. „Vani je baš hladno, snijeg i led! Ostani u svom toplom krevetu, ja ću te paziti!“

U latici cvijeta donosila je lastavici vodu, a ona je pila i pričala joj o tome kako je ranila krilo na trnovitom grmu, pa nije mogla pratiti ostale lastavice na dalekom putu prema toplim krajevima. Na kraju je pala na zemlju, a ostalog se ne sjeća, pa ni kako je ovdje završila.

Ovdje je provela zimu, a Palčica ju je njegovala s ljubavlju, dok ni krt ni mišica ništa o tome nisu znali, jer njima se jadna sirota lastavica nije sviđala.

Čim je došlo proljeće i sunce zagrijalo zemlju, lastavica se oprosti od Palčice, koja je baš kao i krt otvorila rupu kroz zemlju. Sunce je divno sjalo nad njima, a lastavica je upita želi li poći s njom: mogla bi sjesti na njezina leđa i poletjeti daleko u zelenu šumu. Ali Palčica je znala da bi stara mišica bila tužna kad bi je ona tako ostavila.

„Ne, ne mogu!“ reče Palčica.

„Zbogom, zbogom! Ti draga, divna djevojčice!“ reče lastavica i odleti prema suncu. Palčica je gledala sa suzama u očima, jer je toliko voljela jadnu lastavicu.

„Kvi-vit! Kvi-vit!“ oglasi se ona još jednom i odleti u zelenu šumu.

Palčica je bila tužna. Nije smjela izlaziti vani na sunce; žito na njivi uz mišičinu kuću je već toliko naraslo da je jadnoj maloj djevojčici veličine palca izgledalo kao gusta šuma.

„Ovo ljeto ćeš si šivati djevojačku spremu!“ reče joj mišica, jer je susjed, dosadni krt u crnom krznu, pitao za njezinu ruku. „Treba ti i vune i pamuka! Trebat će ti jastuci za sjedenje i ležanje, kad postaneš krtova žena!“

Palčica je morala raditi uz vreteno, a mišica je zaposlila četiri pauka koji su tkali i pleli dan i noć. Svaku večer krt je dolazilo u posjetu i samo pričao o tome kako će na kraju ljeta, kad sunce više toliko ne žari i ne peče zemlju dok se ona osuši kao kamen, kad ljeto bude gotovo, tada će se oženiti Palčicom. Ali ona nije bila ni najmanje sretna, jer joj nije bilo stalo do dosadnog krta. Svako jutro, kad bi se sunce diglo, i svaku večer, kad se spuštalo, iskrala bi se ona vani ispred vrata, a kad bi vjetar zapuhao i raširio klasje, pa je

mogla vidjeti plavo nebo, mislila je o tome kako je tu lijepo i svijetlo, žarko želeći ponovo vidjeti voljenu lastavicu. Ali ona se nije vratila, odletjela je daleko u lijepu zelenu šumu.

„Da, ja ću s tobom!“ reče Palčica i sjedne ptici na leđa

Jesen je došla, a Palčica je bila gotova s djevojačkom spremom.

„Za četiri tjedna ćeš se udati!“ reče joj mišica. Ali Palčica je plakala i govorila da neće dosadnog krta.

„Dosta je te priče!“ reče mišica. „Ne budi tvrdoglava, jer ću te inače ugristi svojim bijelim zubima! Udat ćeš se za divnog muža! Crno krzno poput njegovog nema čak ni kraljica! Bogat je i Bogu hvala na njemu!“

Došlo je i vjenčanje. Krt je došao po mladu, kojoj je bilo suđeno živjeti s njim, duboko ispod zemlje, da nikad ne izađe pod toplo sunce, jer on to nije volio. Jadna djevojčica je bila toliko tužna, jer morala se oprostiti od krasnog sunca, koje je na pragu mišičine kuće ipak mogla gledati.

„Zbogom, ti jasno sunce!“ reče i pruži ruke visoko u zrak, te izađe ispred mišičine kuće; žito je bilo požnjeveno, ostala je samo strnjika. „Zbogom, zbogom!“ reče i svojim malim rukama zagrli mali crveni cvijet. „Pozdravi malu lastavicu, ako je susretneš!“

„Kvi-vit, kvi-vit!“ začuje se odjedanput iznad njezine glave. Ona pogleda u visinu, te ugleda malu lastavicu, koja je bila sva sretna čim je vidjela Palčicu; ona joj ispriča kako joj nikako nije stalo do udaje za ružnog krta i života duboko pod zemljom, gdje sunce nikada ne sjaji. Mogla je jedino plakati.

„Hladna zima dolazi,“ reče mala lastavica. „Ja letim daleko u tople krajeve, hoćeš li sa mnom? Možeš sjesti na moja leđa! Zaveži se svojim pojasom, pa ćemo odletjeti daleko od ružnog krta i njegove mračne kuće, visoko preko planina u tople zemlje, gdje sunce sjaji ljepše nego ovdje, gdje je uvijek ljeto i divno cvijeće. Poleti sa mnom, slatka mala Palčice, ti koja si mi spasila život kad sam smrznuta ležala u tamnom podzemlju!“

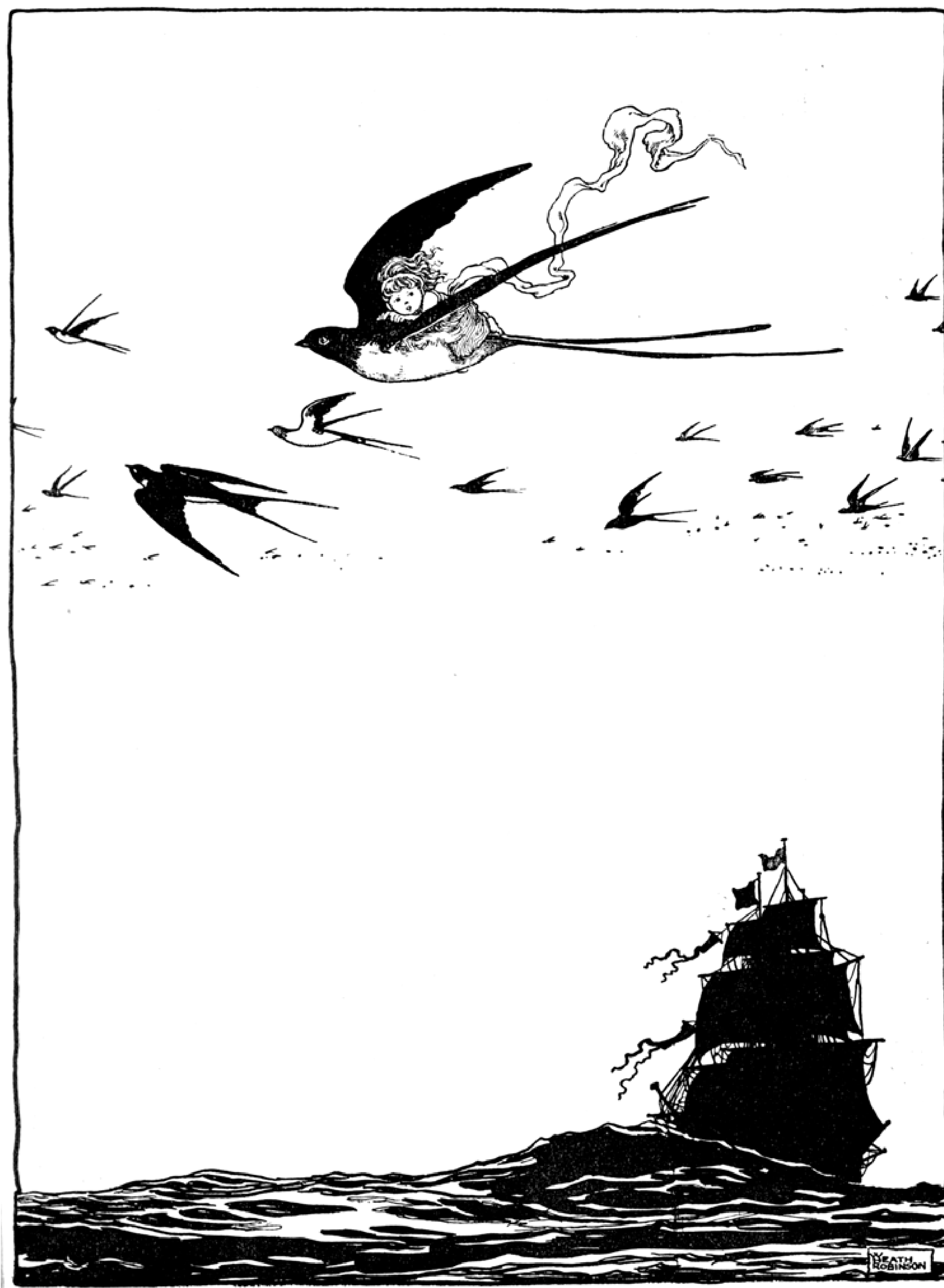
„Da, ja ću s tobom!“ reče Palčica i sjedne ptici na leđa, s nogama na njenim raširenim krilima, zaveže pojas za jedno od najjačih pera, a lastavica poleti visoko u zrak, preko šume i mora, preko visokih planina s vječnim snijegom. Palčica se smrzavala u hladnom zraku, ali bi se uvukla ispod toplih pera ptice i izvukla samo glavu, gledajući svu divotu ispod sebe.

Na kraju stignu u topli kraj. Zrake sunca ovdje su bile puno jače, nebo se činilo dva puta više, a na brežuljcima i padinama raslo je divno zeleno i plavo grožđe. U šumama su rasli limuni i naranče, mirisala je mirta i metvica, a po cesti su trčala lijepa djeca i igrala se sa šarenim leptirima. Ali lastavica je letjela još dalje, a bilo je sve ljepše i ljepše. Ispod prekrasnih zelenih stabala uz plavo more ležao je blještavi bijeli mramorni dvorac iz starih vremena. Vinova loza penjala se uz njegove visoke stupove, a tamo na njihovim vrhovima bilo je mnoštvo lastavičjih gnijezda, a jedno od njih bilo je dom lastavice koja je nosila Palčicu.

„Ovo je moja kuća!“ reče lastavica. „Ali ako želiš sebi potražiti dom među divnim cvijećem koje dolje raste, tamo ću te spustiti i možeš uživati koliko želiš!“

„Divno!“ reče ona pljeśćući malim ručicama.

Jedan veliki mramorni stup ležao je srušen i razbijen u tri komada, a u pukotinama je raslo prekrasno veliko bijelo cvijeće. Lastavica sleti s Palčicom i ostavi je na jednom od širokih listova. Kako li se iznenadila kada je u sredini cvijeta vidjela malenog čovjeka, bijelog i prozirnog kao staklo! Na glavi mu je bila divna zlatna kruna, a na ramenima prekrasna prozirna krila, a nije bio veći od Palčice. On je bio cvjetni anđeo. U svakom cvijetu živio je sličan čovjek ili žena, a on je bio njihov kralj.

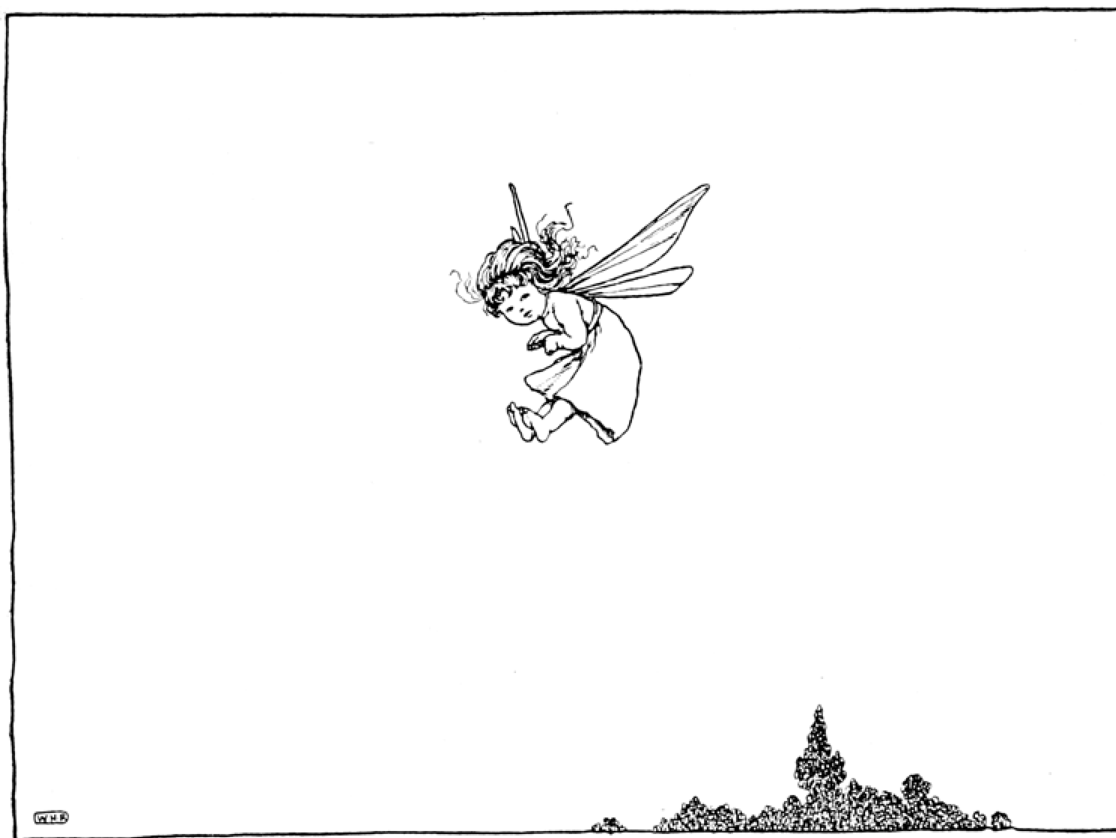

Ali lastavica je letjela još dalje.

„Bože, kako je lijep!“ šaptala je Palčica lasti. Mali princ se toliko prestrašio laste, jer je ona prema njemu bila toliko ogromna, ali kad je vidio Palčicu bilo mu je jako drago, jer je ona bila najljepša od svih koje je ikada vidio. Skine svoju krunu s glave i stavi je na njezinu, upita je kako se zove i bi li se za njega udala i postala kraljica svih cvjetova! Da, bio je to čovjek drukčiji od krastačinog sina i krta u crnom krznu. Ona zato pristane na prinčev prijedlog, a iz svakog cvijeta su izašli ljudi i žene, noseći poklone: najbolji je bio par lijepih krila od velike bijele mušice. Pričvrstili su ih Palčici na leđa, pa je tako i ona mogla letjeti s cvijeta na cvijet. Svuda je vladala radost, a mala lastavica je sjedila u svom gnijezdu i pjevala im najbolje što može, dok je u srcu bila tužna, jer je toliko voljela Palčicu da se od nje ne bi nikad rastala.

„Nećeš se više zvati Palčica!“ reče joj cvjetni anđeo. „To je ružno ime, a ti si tako lijepa. Zvat ćeš se Maja!“

„Zbogom! Zbogom!“ reče mala lastavica i odleti iz toplog kraja, daleko natrag u Dansku; tamo je imala malo gnijezdo povrh prozora čovjeka koji je pričao bajke: njemu je ona cvrkutala „kvi-vit, kvi-vit!“, a odatle je cijela ova priča i nastala.

Svuda je vladala radost.

Mala sirena

Daleko tamo na morskoj pučini voda je modra poput najljepšeg različka, a čista i bistra kao najčišće staklo; ali je i duboka, dublja nego što bilo koje sidro može doseći. Trebalo bi zaista mnogo crkvenih tornjeva postaviti jedan na drugoga da bi s dna dosegli na površinu. Na dnu žive morski vilenjaci i sirene.

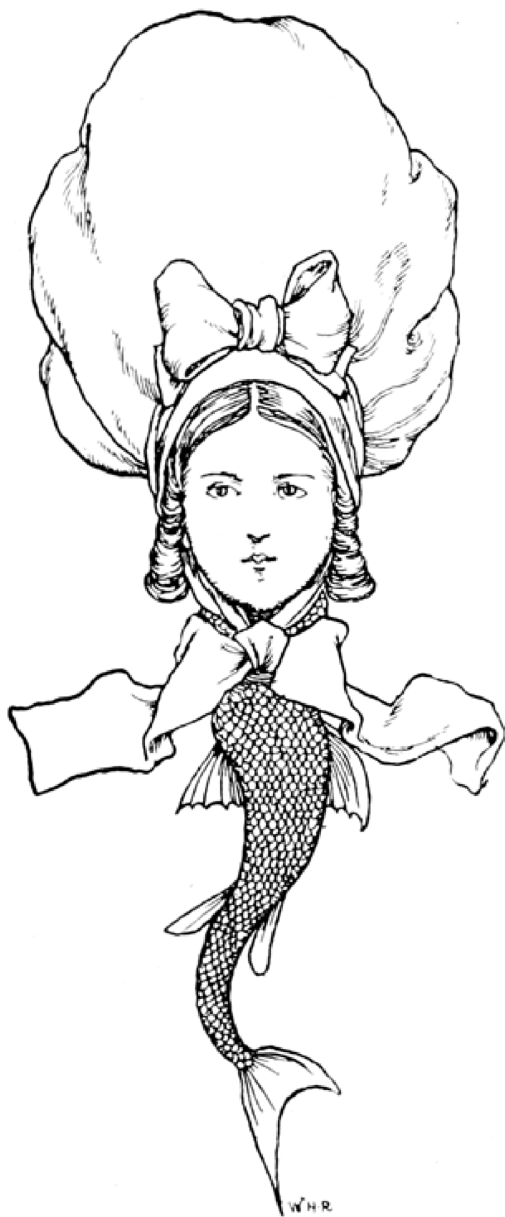
Nemojte misliti da tamo nema ničega osim pustog bijelog pijeska: ne, jer dolje raste najčudnije drveće i bilje, čije su grane i listovi toliko gipki da se uz najmanje pokrete vode savijaju kao da su živi. Male i velike ribe kreću se kroz granje, baš kao što kod nas ptice lete zrakom.

Dvorac Morskog kralja ležao je na najdubljem mjestu. Zidovi su mu od koralja, a visoki, šiljasti prozori od najčišćeg jantara. Krov je od školjki koje se otvaraju i zatvaraju uz pokrete vode. Divno je bilo vidjeti da u svakoj sjaji biser, svaki dostojan kraljičine krune.

Kralj na dnu mora je bio udovac već dugo godina, dok je njegova stara majka upravljala dvorcem. Iako je bila mudra, bila je i ponosna na svoje plemstvo, te je uvijek nosila dvanaest kamenica na repu, dok su ostale sirene plemenita roda smjele imati samo šest. Inače je bila za svaku pohvalu, osobito jer je toliko voljela svoje unučice, male morske princeze. Bilo ih je šest, prekrasnih; ali najmlađa je bila najljepša. Koža joj je bila kao latica ruže, oči plave poput najdubljeg mora. No, kao i ostale sirene, umjesto nogu imala je riblji rep.

Princeze su se svaki dan igrale u dvorima, gdje je iz stijena raslo cvijeće. Veliki jantarni prozori su se otvarali, te su ribe plivale prema njima, baš kao kad lastavice ulijeću kroz naše otvorene prozore. Ribe su jele iz ruku princeza i drago im se bilo milovati.

Izvan dvorca se prostirao veliki vrt s rumenim i modrim stablima, voće je sjajilo poput zlata, a cvijeće poput pla-

Inače je bila za svaku pohvalu.

mena, dok su se grane i lišće neprestano savijali. Zemlja je bila najfiniji pijesak, ali boje poput plavog plamena sumpora. Radi čudnovatog plavičastog svjetla izgledalo je kao visoko na nebu, a ne na dnu mora: ispod i iznad samo plavetnilo. Za sasvim tihog vremena moglo se vidjeti sunce, koje je izgledalo poput purpurnog cvijeta iz čije se čaške izlijevala sva svjetlost.

Svaka princeza je imala svoj kutak u vrtu, gdje su mogle slobodno kopati i saditi. Jedna je posadila cvijeće u obliku kita, druga u obliku sirene, dok je najmlađa izradila krug poput sunca, a i svo cvijeće je bilo rumeno kao sunce. Ona je bila neobično dijete, mirna i zamišljena, a kad bi se ostale sestre zabavljale, ukrašavajući se posvuda najčudnijim stvarima koje su dobivale iz potonulih brodova, njoj je, osim cvijeća crvenog poput ruža i sunca, bio drag samo lijepi mramorni kip krasnog dječaka, isklesan u bijelom, čistom kamenu. Na dno je potonuo prilikom nekog brodoloma. Pokraj kipa mala sirena zasadi crvenu žalosnu vrbu, koja je divno rasla i savijala svoje svježe grane preko kipa dječaka, spuštajući ih do plavog pješčanog dna, gdje se ljubičasta sjena pomicala zajedno s granjem, pa je izgledalo kao da se igraju i ljube s korijenjem.

Najveća radost bilo joj je slušati o gornjem svijetu, o ljudima. Stara baka je morala ispričati sve što je znala o brodovima i gradovima, ljudima i životinjama. Posebno zanimljivo i divno joj se činilo to što cvijeće na zemlji miriše, jer na dnu mora ne miriše, te što su šume zelene, a ribe među granama pjevaju tako glasno i lijepo, da ih je milina slušati. Baka je ptičice zvala ribama, jer male sirene nikada nisu vidjele pticu.

„Kad napunite petnaest godina, svaka od vas smije izroniti na površinu, sjediti na stijeni pod mjesečinom i gledati velike brodove pod jedrima, šume i gradove!"

Dogodine će tek najstarija napuniti petnaest, a kako su sve jedna od druge mlađe za godinu, najmlađa je morala čekati pet godina da bi se mogla otisnuti na površinu i vidjeti kako je ovdje kod nas. Sestre obećaju između sebe da će jedna drugoj ispričati što su vidjele i što im je bilo najljepše kada taj prvi dan dođe. Baka im nije dovoljno ispričala, njih je zanimalo mnogo više.

Najmlađa sirena je najviše od svih čeznula za površinom, a morala je čekati najduže od svih, tiha i zamišljena. Mnoge noći je prostajala kraj prozora, gledajući gore kroz modro more u kojemu su plivale ribe, praćakajući repovima i perajama. Vidjela je i mjesec i zvijezde: iako blijedi, kroz vodu su izgledali mnogo veći nego što su u našim očima. Kada bi ispod njih promaknula veća sjena poput oblaka, mala sirena je znala da je to ili kit koji pliva iznad nje, ili brod pun ljudi, koji naravno i ne slute da je dolje krasna mala sirena koja pruža svoje bijele ruke prema kobilici broda.

Najmlađa je bila najljepša.

Najstarija sirena je napunila petnaest godina, te je sada smjela izroniti na površinu.

Nakon što se vratila, imala je stotine stvari za ispričati, ali najljepše od svega bilo joj je sjediti na pješčanom sprudu usred mirnog zaljeva, te gledati obalu velikog grada, čija su svjetla treperila kao stotine zvijezda, slušati muziku, galamu i buku prometa i ljudi, gledati mnoge crkvene tornjeve i šiljke, slušati zvonjavu crkvenih zvona. Ali, ona nije mogla onamo, a za tim je najviše čeznula.

Oh, kako li je najmlađa sestra pažljivo slušala, a kada bi navečer stajala uz otvoren prozor, gledajući kroz tamno, modro more, mislila je na veliki grad s bukom i galamom, a i činilo joj se da čuje crkvena zvona.

Godinu dana kasnije i druga sestra dobije dozvolu da izroni i otpliva kuda želi. Ona je izronila upravo kad je sunce bilo na zalasku, te joj se taj prizor učinio najljepšim. Cijelo nebo je bilo zlatno, a ljepota oblaka neopisiva: crveni i ljubičasti, plovili su iznad nje, a još brže od njih, poput dugog bijelog vela, preletjelo je jato divljih labudova preko površine vode u pravcu sunca. I ona zapliva u istom smjeru, ali sunca na kraju nestane, a ružičasto svjetlo na površini mora i u oblacima se ugasi.

Sljedeće godine je i treća sestra izronila na površinu. Kako je bila najsmjelija od svih, otplivala je uz široku rijeku koja se izlijeva u more. Vidjela je prekrasne zelene brežuljke s vinogradima; dvorci i palače pojavljivali su se između veličanstvenih šuma, ptice su sve u glas pjevale, a sunce je tako grijalo da je često morala zaroniti ispod vode kako bi ohladila vruće lice. U malom zaljevu je naišla na grupu sasvim male ljudske djece, koja su posve gola trčala i prskala se u vodi, te se i ona poželi poigrati s njima, ali su je se djeca prestrašila i pobjegla. Mala crna životinja (bio je to pas, ali sirena ga nije nikada prije vidjela) iskoči odjednom ispred nje, te počne lajati tako strašno da se sirena također prestrašila, pa je otplivala na otvoreno more. Ipak, nikako nije mogla zaboraviti prekrasne šume, zelene brežuljke i lijepu dječicu, koji isto plivaju po vodi, iako nemaju riblji rep.

Četvrta sestra nije bila tako hrabra. Ostala je usred divljeg otvorenog mora i pričala kako je baš to i bilo najljepše: pogled se pruža na sve strane, miljama daleko, a nebo se nad vodom diže kao ogromno stakleno zvono. Vidjela je i brodove, ali izdaleka, pa su joj izgledali kao galebovi. Veseli dupini su se preokretali u vodi, a veliki kitovi štrcali vodu iz svojih nosnica; činilo joj se da je između stotina fontana.

Ribe su jele iz ruku princeza.

I na petu sestru dođe red. Njezin rođendan je padao u zimu, tako da je ona vidjela ono što ostale nisu. More je bilo zeleno, a svuda su plovile velike sante leda, koje su izgledale poput bisera, pričala je, ali svaka je bila daleko veća od crkvenih tornjeva koje su gradili ljudi. Bilo ih je u najčudnijim oblicima, a sjali su kao dijamanti. Ona zasjedne na najveći ledeni brijeg. Svi brodari su prestrašeni mijenjali pravac čim bi je vidjeli kako sjedi dok joj vjetar nosi dugu kosu. Uvečer su se navukli oblaci, počelo je grmjeti i sijevati, dok je crno more visoko podizalo ledene sante koje su sjajile pod bljeskovima munja. Na svim brodovima jedra su spuštena, zavladao je strah i trepet, dok je ona i dalje mirno sjedila, ploveći na svom ledenom brijegu i gledajući kako modre strijele paraju nebo i nestaju u blistavom moru.

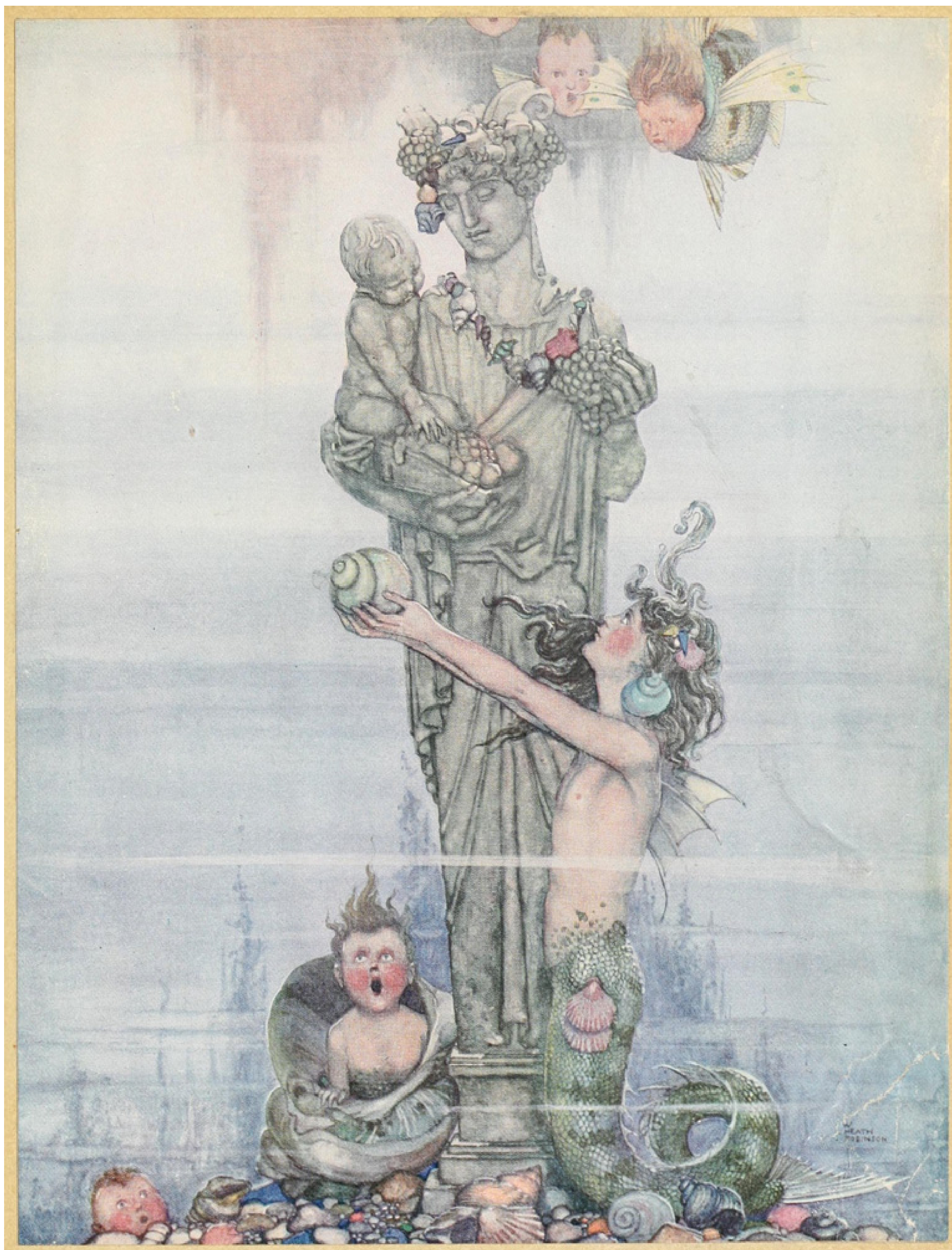
Svaka od sestara se vraćala zanesena novostima i ljepotom nakon prvog izlaska, ali sada su kao odrasle djevojke mogle izroniti kada god su željele, pa im je to postalo svejedno; željele su kući. Već nakon mjesec dana govorile su kako je dolje ipak najljepše i da nigdje nije kao u svome domu.

Pet sestara su često uvečer zajedno plivale na površinu, držeći se za ruke. Imale su divne glasove, ljepše od ljudskih, a kada bi se dizala oluja, naslutile bi brodolom i plivale ispred brodova, divno pjevajući o ljepoti na dnu mora i pozivajući mornare da se ne plaše doći k njima. Mornari ih nisu mogli razumjeti ni riječi i mislili su da je to oluja. Ljepotu na dnu mora nisu vidjeli, jer kad brod potone, ljudi se utope i jedino mrtvi mogu doći na dvor morskog kralja.

Kad bi se sestre, držeći se za ruke, u predvečerje zaputile prema površini, najmlađa bi ostala gledajući za njima i htjela je plakati, ali sirena nema suza, pa zato još i više pati.

„Ah, kad bi mi bar bilo petnaest godina!“ govorila je. „Znam da će mi se svidjeti onaj svijet gore i ljudi koji tamo grade i žive.“

Konačno i ona navrši petnaest godina.

Lijepi mramorni kip krasnog dječaka.

„Eto, došlo je i tvoje vrijeme,“ reče joj baka, stara kraljevska udovica. „Dođi da te nakitim kao i ostale tvoje sestre!“ Na kosu joj stavi vijenac od bijelih ljiljana, čija je svaka latica bila polovica zrna bisera. Također joj je na rep stavila osam velikih kamenica, da bi pokazala svoj visoki rod.

„To me boli!“ rekla je mala sirena.

„Nekad treba i pretrpjeti radi dobrog izgleda!“ uzvrati joj baka.

Oh! Najradije bi željela otresti sav taj nakit i odložiti teški vijenac, njezino rumeno cvijeće iz vrta bolje joj je pristajalo, ali se ipak nije usudila to mijenjati. „Zbogom!“ reče mala sirena i počne lagano poput mjehurića izranjati prema površini.

Sunce je upravo zapadalo kada je izronila glavom na površinu mora, ali su oblaci još sjali poput ruža i zlata, a večernja zvijezda je sjajila usred blijedocrvenog zraka, svježeg i blagog. More je bilo potpuno mirno, a na velikom brodu s tri jarbola samo je jedno jedro bilo podignuto, ali ionako nije bilo ni daška vjetra. Naokolo po brodu sjedili su mornari. Pjevalo se i sviralo, a kako se počelo mračiti, palile su se stotine lampi raznih boja i izgledale kao zastave svih naroda, vijoreći se u zraku.

Mala sirena otpliva do okna kabine. Svaki put kad bi je voda podigla mogla je kroz čista stakla vidjeti unutra, gdje je stajalo mnogo ljudi u divnoj odjeći, ali najljepši je ipak bio mladi princ velikih crnih očiju. Nije mu moglo biti više od šesnaest godina, a slavio se baš njegov rođendan – radi toga sav ovaj sjaj i raskoš. Mornari su plesali po palubi, a svaki put kad bi im se mladi princ pridružio, više od stotinu raketa poletjelo bi u vis, rasvijetlivši sve naokolo kao u pol bijela dana. Mala sirena se prestraši i zaroni, ali ubrzo opet digne glavu iznad površine. Sad joj se činilo da sve zvijezde s neba padaju prema njoj. Nikada prije nije vidjela vatromet. Velika sunca su se brzo okretala, prekrasne vatrene ribe su plovile zrakom, a odsjaj svega zrcalio se u mirnoj, prozirnoj vodi. Na brodu je bilo toliko svjetla da se s lakoćom mogao vidjeti svaki konop, a pogotovo ljudi. Ah, kako je princ bio lijep; stiskao je ruke s mornarima, smijao se i šalio, dok je muzika svirala u divnoj noći.

Već je bilo kasno, ali mala sirena nije mogla odvojiti oči od broda i divnog princa. Šarena svjetla su se ugasila, rakete i topovski pucnjevi utihnuli, ali je u dubini mora šumjelo i brujalo, dok je ona ležala na površini, ljuljajući se gore-dolje i gledajući kroz okno kabine. Ali, brod zaplovi brže, podižući jedno jedro za drugim. Valovi su bili sve jači, veliki oblaci su se navukli, a i sijevalo je u daljini. Spremalo se nevrijeme, pa su mornari opet spustili sva jedra. Veliki brod se ljuljao ploveći velikom brzinom na divljem moru, valovi su se podizali poput velikih crnih planina, prijeteći da se sruše na jarbol, ali tada bi brod poput labuda zaronio između visokih valova, te ponovno isplivao na vrhu drugog visokog vala. To je maloj sireni izgledalo smiješno, ali su mornari imali suprotno mišljenje: brod je škripao i pucao, debele daske su se savijale pod jakim udarcima, voda je počela nadirati unutar broda, jarbol se slomio po sredini, kao da je bio od trstike. Brod se nagnuo na bok, a voda počela prodirati u unutrašnjost. Sada je i mala sirena uvidjela da su u opasnosti; i sama se morala čuvati greda i ostataka broda koji su plivali po površini.

Na trenutke bi zavladao potpuni mrak, da se baš ništa nije vidjelo, ali kada bi sijevnulo bilo bi opet toliko svijetlo da je svih na brodu mogla prepoznati. Svatko se snalazio kako je najbolje znao i umio. Najviše je gledala za mladim princem, vidjevši ga u trenutku brodoloma, baš kad je potonuo u dubinu mora. U prvi čas joj je bilo drago, jer sad je princ dolazio k njoj, ali se tada sjeti da ljudi ne mogu živjeti u vodi i da on ne može, ako

nije mrtav, doći dolje u dvorac njezinog oca. Ne, on ne smije umrijeti! Ona zapliva između dasaka i greda koje su plutale naokolo, ne misleći na opasnost da bi je mogle zdrobiti, zaroni duboko, pa opet ispliva na vrhu vala i na kraju pronađe mladog princa, koji skoro više nije mogao plivati po olujnom moru; ruke i noge su mu klonule, lijepe oči se zatvorile. Da mu mala sirena nije došla u pomoć, smrt bi mu bila neizbježna. Držala mu je glavu nad površinom vode, dok su ih valovi nosili kamo su htjeli.

Ujutro se nevrijeme stišalo; od broda nije ostalo ni trunke, sunce se podiglo iz mora crveno i sjajno, te kao da je vratilo život u prinčeve obraze, ali oči su mu ostale zaklopljene. Mala sirena ga poljubi u visoko čelo te mu zagladi mokru kosu; podsjećao ju je na mramorni kip iz njenog malog vrta. Ponovo ga poljubi i žarko poželi da poživi.

Ispred sebe ugleda kopno, visoke plave planine s vrhovima pokrivenim snijegom, koji su se bijelili poput ležećih labudova; dolje uz obalu zelenile su se divne šume, ispred kojih je ležala crkva ili samostan: to nije znala sigurno, ali svakako neka građevina. U vrtu su rasli limuni i naranče, a uz vrata visoke palme. More je ovdje napravilo malu uvalu, voda je bila mirna ali duboka, a uvala se pružala do grebena na koji je more nanijelo fini bijeli pijesak. Ona dopliva ovamo i polegne princa na pijesak, pazeći da mu glava bude dobro izložena toplom suncu.

Zvona na velikoj bijeloj zgradi zazvone, a mnoštvo mladih djevojaka prođe vrtom. Mala sirena otpliva među neke stijene koje su stršale iz mora, te pokrije lice i prsa morskom pjenom, da nitko ne bi vidio njeno malo lice, čekajući da vidi tko će doći do jadnog princa.

Jedna od mladih djevojaka ubrzo tu naiđe, te, iako na trenutak zaplašena, pozove još ljudi, a sirena je vidjela da je princ oživio te se smiješi svima oko sebe – ali ne i njoj, jer nije ni znao da ga je ona spasila. To je rastuži, a kad on ode s ostalima unutra u veliku zgradu, ona sva žalosna opet zaroni u dubine te se vrati u očev dvorac.

Uvijek je bila tiha i zamišljena, a sada još i više. Sestre su je pitale o tome što je gore vidjela, ali ona im ništa nije rekla.

Mnogih bi večeri i jutara isplivala na isto ono mjesto.

Mnogih bi večeri i jutara isplivala na isto ono mjesto gdje je ostavila princa. Vidjela je kako voćke sazrijevaju u vrtu i kako se beru plodovi, kako se snijeg otapa na visokim planinama, ali princa nije vidjela, pa se svaki put sve tužnija vraćala kući. Jedina utjeha bilo joj je sjediti u njezinom vrtu i grliti lijepi mramorni kip, koji ju je toliko podsjećao na princa, ali nije pazila svoje cvijeće, koje je raslo kao u divljini, prelazeći staze i ispreplićući se s granama drveća, pa je tako stvaralo mračni ugođaj.

Na kraju više nije mogla izdržati, pa je sve ispričala jednoj od sestara. Sve ostale su odmah saznale, ali nitko drugi osim njih i nekoliko ostalih sirena, koje to nisu nikome prenijele, osim svojim najbližim prijateljicama. Jedna od njih je znala tko je princ, jer je i ona vidjela slavlje na brodu, a zna i odakle je i gdje mu je kraljevina.

„Dođi, mala sestro!“ pozovu je ostale princeze, te zagrljene izrone iz mora ispred prinčevog dvorca.

Dvorac od sjajnog svijetložutog kamena imao je velika mramorna stepeništa, a jedno se spuštalo ravno u more. Prekrasne pozlaćene kupole podizale su se na krovovima, stupovi su okruživali cijeli dvorac, a između njih su stajali mramorni kipovi, koji su izgledali kao da su živi. Kroz bistra stakla visokih prozora vidjele su se veličanstvene dvorane, u kojima su visjele skupe svilene zavjese i tapeti, a svi zidovi bili su ukrašeni velikim slikama, koje je bilo zadovoljstvo gledati. Na sredini najveće dvorane prskao je veliki vodoskok, čiji su mlazovi dosizali visoko prema staklenoj kupoli na svodu, kroz koju je sunce sijalo na vodu i biljke u velikom bazenu.

Sada je znala gdje on živi i često je uvečer i noću odlazila na površinu, plivajući mnogo bliže obali nego što bi se ikoja sirena usudila, čak i uz tijesni kanal ispod prekrasnog mramornog balkona koji je bacao dugu sjenu preko vode. Tu bi sjedila i gledala mladog princa, koji je mislio da je sasvim sam pod sjajnom mjesečinom.

Mnogih večeri ga je vidjela kako uz glazbu plovi na svom divnom brodu s vijorećim zastavama, pa bi provirivala između zelenih trstika, a kada bi se vjetar poigrao s njezinim srebrnobijelim velom i netko bi je vidio, mislio je da je to labud koji širi krila.

Mnogih je noći, dok su ribari lovili pod svijećom, slušala njihove pohvale o prinčevoj dobroti, radujući se što ga je spasila, onako polumrtvog i nošenog valovima. Sjećala se kako mu je glava čvrsto ležala na njenim grudima i kako ga je od srca poljubila, a on o tome ništa nije znao, nije mogao niti sanjati o njoj.

Kako je njezina ljubav prema ljudima rasla, tako je i njezina želja da im se pridruži bivala sve veća. Mislila je da je njihov svijet puno veći od njenog, pa oni lete po moru u svojim brodovima, mogu se popeti na visoke planine, preko oblaka, a zemlje koje imaju prostiru se sa šumama i livadama i dalje nego njezin pogled može doprijeti. Toliko toga je željela znati, ali joj sestre nisu na sve mogle odgovoriti, pa je zato pitala svoju staru baku, koja je dobro poznavala gornji svijet i opravdano ga nazivala „zemlje iznad mora“.

„Ako se ljudi ne utope,“ pitala je sirena, „mogu li onda živjeti vječno? Ili umiru baš kao i mi u moru?“

„Da!“ reče starica. „Umiru i oni, a život im je još kraći od našeg. Mi možemo poživjeti tristo godina, a kad nas više nema, postanemo jedino pjena na moru i nemamo groba među svojim bližnjima. Nemamo besmrtnu dušu ili novi život, mi smo poput trske kad se posiječe – nikad se više ne zazeleni. Ljudi međutim imaju besmrtni duh, koji živi i nakon što se tijelo pretvori u zemlju, a podiže se kroz čisti zrak do sjajnih zvijezda. Baš

kako i mi, kad izranjamo iz mora gledati ljudski svijet, tako i oni izrone na nepoznatim, divnim mjestima, koja mi nikada nećemo vidjeti.“

„Zašto mi nismo dobili besmrtne duše?“ tužno upita mala sirena. „Ja bih dala svih svojih tristo godina za samo jedan dan kao ljudsko biće i za svoje mjesto u nebeskom svijetu!“

„O tome nemoj ni misliti!“ reče starica. „Mi smo ovdje sretniji i mnogo nam je bolje nego ljudima gore.“

„Znači, ja ću umrijeti i postati morska pjena, nikad više neću čuti glazbu valova, vidjeti divno cvijeće i crveno sunce! Zar stvarno ništa ne mogu napraviti kako bih dobila vječni duh?“

„Ne!“ reče starica. „Jedino ako te netko od ljudi toliko zavoli, da mu postaneš više i od oca i majke, da ti posveti sve svoje misli i ljubav, da svećenik položi njegovu desnu ruku u tvoju, u znak vječne vjernosti, njegova bi duša prešla u tvoje tijelo, pa bi tako i ti dobila dio ljudske sreće. Dao bi ti dušu, a svoju zadržao. Ali to se nikada ne može dogoditi! Ono što mi smatramo lijepim, tvoj riblji rep, njima je ružan, jer nemaju pojma, pa kod njih moraš imati dvije nespretne potpore koje zovu nogama da bi te smatrali lijepom!“

Mala sirena duboko uzdahne, gledajući svoj riblji rep.

„Veselimo se!“ reče starica. „Skačimo svih tristo godina koje imamo, to je ipak dosta vremena, a poslije ćemo se lako odmarati u grobu. Večeras je dvorski bal!“

Bila je to divota, nikad viđena na svijetu. Zidovi velike plesne dvorane bili su od debelog ali prozirnog stakla. Stotine ogromnih školjki, crvenih kao ruže i zelenih kao trava, naredale su se sa svih strana, a njihov plavi plamen osvjetljavao je dvoranu, svijetleći kroz zidove i more, u kojem su bezbrojne male i velike ribe plivale prema staklenome zidu; na nekima je krljušt bila purpurno crvena, a na drugima poput srebra i zlata.

Sredinom dvorane tekao je široki potok, a na njemu su plesali morski vilenjaci i sirene, pjevajući svoje divne pjesme. Takvih glasova nema na zemlji. Mala sirena je pjevala najljepše od svih, svi su joj pljeskali, te je za trenutak osjetila radost u srcu, znajući da ima najljepši glas na zemlji i u moru! Ali uskoro je opet počela misliti na gornji svijet, nije mogla zaboraviti lijepog princa, a ni svoju tugu što nema besmrtnu dušu poput njega. Išulja se iz očevog dvorca te, dok je sve odzvanjalo od pjesme i veselja, ode u tuzi sjesti u svoj vrt. Kroz vodu odjekne zvuk roga, a ona pomisli: „Sad sigurno gore plovi on, koji mi je draži od oca i majke, na kojega stalno mislim i u čije bih ruke položila svu sreću svog života. Sve bih se usudila učiniti, samo da mogu dobiti njega i besmrtnu dušu! Dok moje sestre plešu tamo u očevu dvorcu, ja idem do stare morske vještice, one koje sam se uvijek bojala. Možda mi ona može pomoći savjetom!“

Mala sirena krene prema pjenećim vrtlozima, iza kojih je živjela vještica. Ovim putem inače nikad nije išla, ni cvijeće a ni morska trava nisu tu rasli, samo golo, sivo, pješčano dno ležalo je između virova, a voda je šumila poput mlinskih kotača, vrteći se i grabeći sve što može na svom putu u dubinu. Morala je proći između svih opasnih vrtloga da bi došla na vještičino područje, a odavde je jedini put i daleko dalje bio preko polja vrućeg, vrijućeg blata, koje je vještica nazivala svojim tresetištem. Iza je ležala njezina kuća, usred čudnovate šume. Svo drveće i grmlje su bili polipi – pola životinje a pola biljke; izgledali su kao stoglave zmije koje rastu iz zemlje, sve grane bile su im dugi, sluzavi krakovi, prsti poput gipkih crva, s člancima koji se pomiču od korijenja do samih vrhova. Sve što su mogli ugrabiti čvrsto bi obuhvatili i ne bi nikad više pustili od sebe. Tu je stajala sva preplašena, dok joj je srce tuklo od straha; zamalo se predomislila i okrenula

prema kući, ali je ohrabri pomisao na princa i ljudsku dušu. Svoju dugu raspletenu kosu skupi i čvrsto zaveže oko glave, da je polipi ne bi za nju povukli, a ruke sklopi na prsima, te proleti kako to samo riba može kroz vodu, između odvratnih polipa, koji su za njom pružali svoje gipke krakove i prste. Vidjela je da svaki polip koji je nešto ulovio steže svoj plijen stotinama malih krakova, jakih poput željeznih spona. Kosturi ljudi koji su izgubili živote na moru i potonuli u ove dubine virili su bjelasajući se kroz krakove polipa. Držali su vesla i kovčege, kosture kopnenih životinja, te jednu malu sirenu, koju su ulovili i zadavili: to joj je bilo najstrašnije!

Stigne do močvare u šumi, gdje su gmizale velike, debele vodene zmije i pokazivale svoje ružne bijelo-žute trbuhe. Na sredini močvare stajala je kuća od bijelih kostiju ljudi stradalih na moru; tamo je sjedila morska vještica i iz svojih usta hranila žabu krastaču, baš kako bi ljudi malog kanarinca hranili šećerom. Ružne i debele vodene zmije zvala je svojim pilićima i dozvoljavala im je da se valjaju po njenim velikim, gljivastim prsima.

„Znam po što si došla!“ reče morska vještica. „To je glupo od tebe! Ipak će ti biti po volji, jer će te to odvesti u nesreću, moja draga princezo. Ti bi se rado oslobodila svog ribljeg repa i zamijenila ga s dva komada nečega za hodanje poput ljudi, ne bi li se princ zaljubio u tebe i postao tvoj, baš kao i njegova besmrtna duša!“ smijala se vještica tako glasno i odvratno, da su i žaba krastača i zmije popadale na pod i tamo se počele valjati. „Došla si u pravo vrijeme,“ reče vještica. „Sutra nakon izlaska sunca ne bih ti mogla pomoći, morala bi opet čekati cijelu godinu. Napravit ću ti napitak, koji ćeš ponijeti na obalu i tamo ga popiti; tvoj riblji rep će se odvojiti i suziti u ono što ljudi zovu lijepim nogama, ali bol će biti jaka kao da oštri mač prodire kroz tvoje tijelo. Svi koji te vide reći će da si najljepše ljudsko dijete koje su ikad vidjeli! Zadržat ćeš svoj lebdeći hod, nijedna plesačica se neće moći tako kretati, ali svaki tvoj korak bit će kao da hodaš na oštrom nožu, da ti krv mora teći. Ja ću ti pomoći, ako si na sve to spremna?“

„Jesam!“ reče mala sirena drhtavim glasom, misleći na princa i na to kako će dobiti besmrtnu dušu.

„Zapamti,“ reče vještica, „kad jednom dobiješ ljudski oblik, ne možeš nikad više biti sirena! Nećeš se moći spustiti kroz dubinu svojim sestrama i očevom dvoru, a ako te princ ne zavoli toliko da radi tebe zaboravi oca i majku dok si mu stalno u mislima, a svećenik vas ne blagoslovi kao muža i ženu, nećeš dobiti besmrtnu dušu! Prvog jutra nakon što se on oženi drugom puknut će ti srce, pa ćeš postati morska pjena.“

„Hoću!“ reče mala sirena, blijeda poput smrti.

„Ali moraš mi platiti!“ reče vještica. „A ja ne tražim malo. Tvoj glas je najljepši od svih ovdje na dnu mora, sigurno si ga njime mislila zavesti, ali taj glas ćeš dati meni. Ja hoću najbolje što imaš za moj skupocjeni napitak. U njega ulijevam vlastitu krv, da bude jak kao dvosjekli mač!“

„Ali kad uzmeš moj glas,“ upita mala sirena, „što će meni ostati?“

„Tvoj lijepi stas,“ reče vještica, „tvoj lebdeći hod i tvoje oči koje govore, njima zasigurno možeš osvojiti ljudsko srce. Što je, zar si izgubila hrabrost? Hajde, ispruži jezik, da ga odrežem, za plaću, a ja ću ti dati jaki napitak.“

„U redu!“ reče mala sirena, a vještica stavi kotao da skuha čarobni napitak. „Čistoća je dobra stvar!“ reče ona te očisti kotao zmijama svezanim u klupko; zatim zareže svoje grudi, kapajući svoju crnu krv u kotao, iz kojega su se isparavale najčudnije spodobe,

zastrašujuće i jezovite. Stalno je dodavala nove sastojke, a kada je uzavrelo, činilo se kao da krokodil plače. Na koncu je napitak bio gotov; izgledao je poput najčišće vode!

„Evo ti napitak!" reče vještica i odreže maloj sireni jezik, a ona zanijemi i više nije mogla ni pjevati ni govoriti.

„Ako te polipi zahvate na povratku kroz moju šumu, baci samo kap ovog napitka; njihovi krakovi i prsti će se razletjeti u tisuće komada!" Ali maloj sireni to nije trebalo, svi su se polipi povukli kad su vidjeli blještavi napitak koji joj je u rukama svijetlio poput sjajne zvijezde. Tako je mala sirena ubrzo prošla kroz šumu, močvaru i virove.

Mogla je vidjeti očeve dvore; u velikoj plesnoj dvorani svjetiljke su bile ugašene, svi su zasigurno spavali, ali im se nije usudila približiti, ovako nijema, zauvijek ih napuštajući. Mislila je da će joj srce puknuti od žalosti. Došuljala se do vrta, ubrala po jedan cvijet iz vrta svake od svojih sestara, prstima im poslala tisuće poljubaca, te zaplivala prema površini kroz tamnomodro more.

Sunce još nije bilo izašlo kada je ugledala prinčev dvorac i popela se uza sjajno mramorno stepenište. Mjesečina je divno sjajila. Mala sirena popije gorući, oštri napitak, osjećajući bol kao da joj kroz tijelo prolazi dvosjekli mač, te izgubi svijest i ostane tamo ležati kao mrtva. Kad je sunce zasjalo preko mora, probudila se osjećajući oštru bol, ali pred njom je stajao dragi mladi princ, a njegove crne oči su je gledale. Ona sama spusti pogled, pa vidi da više nema riblji rep, već najljepše male, bijele noge, kakve samo djevojčice imaju; ali je bila gola, pa se zagrne svojom bujnom, dugom kosom. Princ je upita tko je i kako je ovdje došla, dok ga je ona blago i s nekom tugom u svojim modrim očima gledala, jer nije mogla ništa reći. Princ je uzme za ruku i povede u dvorac. Svaki korak joj se činio, baš kako joj je vještica i kazala, kao da hoda po šiljcima i oštrim noževima, ali je to izdržala; uz prinčevu ruku uspinjala se lako poput mjehurića, dok su se svi divili njezinom gracioznom, laganom hodu.

Obukli su je u skupocjenu odjeću od svile i muslina, bila je najljepša od svih u dvorcu, ali je bila nijema, nije mogla pjevati ni govoriti. Prekrasne robinje u svili i zlatu dolazile su i pjevale princu i njegovim kraljevskim roditeljima, a jedna od njih je pjevala ljepše od ostalih; princ joj je pljeskao i smiješio joj se, pa se mala sirena rastuži, jer je znala da je ona sama pjevala puno bolje! Mislila je: „Ah, kad bi on barem znao da sam ja dala svoj glas zauvijek, samo da bih mogla biti s njim!"

Robinje počnu plesati krasne, lepršave plesove uz divnu glazbu, a mala sirena podigne svoje lijepe, bijele ruke i digne se na vrhove prstiju, lebdeći preko poda dvorane i plešući kao što još nitko nije zaplesao; uz svaki njezin pokret divota joj se sve više pokazivala, dok su joj oči prodirale u srce dublje od pjesme robinja.

Svi su bili oduševljeni; posebno princ, koji je nazove svojim malim nahočetom, a ona je plesala i dalje, iako je svaki korak osjećala kao hodanje po oštrim noževima. Princ je rekao da ona treba zauvijek ostati uz njega i dozvoli joj da spava ispred njegovih vrata, na jastuku od baršuna.

Dozvoli joj i da si sašije muško odijelo, kako bi ga mogla pratiti na konju. Jahali su kroz mirisne šume, gdje bi je zelene grane šibale po ramenu, a male ptice iza svježeg lišća pjevale. Penjala se s princem na visoke planine; iako su joj noge krvarile, ona bi se smijala i slijedila ga, dok ispod sebe ne bi ugledali oblake, koji su plovili poput jata ptica na putu prema tuđim krajevima.

Kad je sunce zasjalo preko mora, probudila se osjećajući oštru bol.

Kod kuće na prinčevom dvoru, noću dok su svi spavali, ona bi išla vani na široke mramorne stepenice, hladeći svoje goruće noge u hladnoj morskoj vodi i misleći na svoje dolje u dubini.

Jedne noći, dođu njezine sestre, držeći se za ruke, tužno pjevajući dok su plivale površinom; ona im mahne, a one je prepoznaju i rekoše joj o tome koliko ih je svih rastužila. Od tada su je posjećivale svake noći, a jedne je noći u daljini vidjela svoju staru baku, koja već dugo godina nije dolazila na površinu, a i Morskog kralja, s krunom na glavi, koji je pružao ruke prema njoj, ali se nije usudio doći toliko blizu kao sestre.

Svakim danom je princu bila sve draža; volio ju je poput dobrog, milog djeteta, ali nije niti razmišljao da je uzme za svoju kraljicu; a ona je morala biti njegova žena, inače nije mogla dobiti besmrtnu dušu, a na dan njegovog vjenčanja postat će morska pjena.

„Zar mene ne voliš najviše od svih?“ kao da su ga pitale oči male sirene, dok ju je držao u naručju i ljubio njeno lijepo čelo.

„Jesi, ti si mi najdraža,“ reče princ, „jer tvoje je srce najbolje od svih, ti si mi privržena i nalikuješ na mladu djevojku koju sam jednom vidio, a koju ću teško ponovno susresti. Bio sam na brodu koji je potonuo, valovi su me odnijeli do kopna uza sveti samostan, gdje su živjele mlade djevojke, a najmlađa me pronašla na obali i spasila mi život. Vidio sam je samo dva puta. Ona je jedina na svijetu koju bih mogao voljeti, a ti si joj toliko slična da nadjačavaš njezinu sliku u mojoj duši; njezino je mjesto u samostanu, a moja dobra sreća mi je poslala tebe. Nikad se nećemo rastati!“

„Ah, on ne zna da sam mu ja spasila život,“ mislila je mala sirena, „ja sam ga nosila preko mora do šume kod samostana, sjedila iza morske pjene i čekala hoće li ljudi doći. Vidjela sam lijepu djevojku, koju on voli više od mene!“ Mala sirena duboko uzdahne, jer nije mogla plakati. „Princ kaže da djevojka pripada samostanu. Ona nikada neće u svijet, te se oni neće sastati, a ja sam ovdje kod njega, vidim ga svaki dan, dvorit ću ga i voljeti, život mu dati!“

Pričalo se kako bi se princ trebao oženiti prekrasnom kćeri kralja susjedne zemlje; zato je njegov brod bio tako dobro opremljen. Princ je naravno putovao u posjet susjednoj zemlji, zapravo da bi vidio kćer kralja susjedne zemlje, jer je sa sobom vodio i veliku pratnju. Mala sirena je odmahivala glavom smiješeći se, jer je poznavala prinčeve misli bolje od svih ostalih. „Ja moram otputovati!“ reče princ, „moram upoznati lijepu princezu, jer to moji roditelji žele. Ali, nikad me neće prisiliti da je dovedem kući kao nevjestu! Ne mogu je voljeti! Ne sliči na lijepu djevojku iz samostana kao ti. Ako jednoga dana moram izabrati mladenku, najvjerojatnije ćeš to biti ti, moje nahoče s govorećim očima!“ Princ je poljubi u crvena usta, poigra se s njenom dugom kosom i položi glavu kod njezinog srca, pa je sanjala o ljudskoj sreći i besmrtnoj duši.

„Valjda se ne bojiš mora, moje nijemo dijete!“ reče on dok su stajali na divnom brodu koji ih je trebao odvesti do susjedne kraljevine. Pričao joj je o oluji i smiraju na moru, o čudnim ribama iz dubine što su ih ronioci vidjeli, a ona se smiješila na sve njegove priče, jer je bolje od svih poznavala more.

U mjesečinom obasjanoj noći, dok su svi osim kormilara spavali, sjedila bi i gledala kroz čistu vodu. Činilo joj se da vidi dvore svoga oca; na vrhu je bila stara baka sa srebrnom krunom na glavi, pogleda upućenog kroz brze struje prema kobilici broda. Njezine sestre isplivaju na površinu, tužno je gledajući i izvijajući bijelim rukama. Ona im je mahala, smiješila se i htjela kazati kako joj je dobro i kako je sretna, ali jedan od mornara joj se

približi, pa sestre zarone, a on ostane uvjeren da je bjelina koju je vidio samo morska pjena.

Ujutro brod pristane u luci divnoga grada kralja susjedne zemlje. Sva crkvena zvona su zvonila, a rogovi trubili s tornjeva; vojnici su stajali s vijorećim zastavama i sjajnim bajunetama. Svaki dan je bilo slavlje. Pozivi na plesove i druženje su se izmjenjivali, ali princeze nije bilo nigdje: pričalo se da je odrasla daleko u svetom samostanu, gdje je i naučila sve kraljevske kreposti. No, na koncu i ona dođe.

Mala sirena je bila nestrpljiva vidjeti njezinu ljepotu; morala je priznati da nikad prije nije vidjela ljepšeg stvora. Fine i sjajne puti; ispod dugih, tamnih trepavica, smiješila su se dva vjerna tamnomodra oka!

„To si ti!“ reče princ, „ti, koja si me spasila kad sam beživotno ležao na obali!“ On zagrli svoju sramežljivu nevjestu. „Oh, kolike li sreće!“ reče on maloj sireni. „Ono čemu se nikad nisam nadao, ono najbolje mi se ispunilo. Znam da ćeš se i ti radovati mojoj sreći, jer me voliš najviše od svih.“ Mala sirena ga poljubi u ruku, dok joj se činilo da joj srce puca. Jutro njegovog vjenčanja donijet će joj smrt i pretvoriti je u morsku pjenu.

Sva crkvena zvona su zvonila, glasnici su jahali kroz ulice najavljujući zaruke. Na oltarima su gorila mirisna ulja u skupim srebrnim svijećnjacima. Svećenici su mahali kadionicama, a mladoženja i mlada su si pružili ruke i dobili biskupov blagoslov. Mala sirena je držala skute vjenčane haljine od svile i zlata, ali njezine uši nisu čule svečanu glazbu, oči nisu vidjele sveti obred; mislila je samo na noć svoje smrti, na sve što je izgubila u ovom svijetu.

Već iste večeri, mladenci su se ukrcali na brod, a topovi su zapucali i sve se zastave zavijorile; nasred palube se podigao skupi šator od zlata i grimiza, s najboljim jastucima, mjesto za mladence u tihoj, svježoj noći.

Vjetar zapuše u jedra, a brod polako zaplovi po mirnoj površini mora.

Kad se smračilo, zapalile su se raznobojne lampe; mornari su veselo plesali na palubi. Mala sirena se prisjeti kada je prvi put izronila na površinu, vidjevši isti ovaj sjaj i radost, te počne plesati, lebdjeti poput lastavice kad je progone, a svi su joj oduševljeno klicali; nikad nije toliko lijepo plesala, dok su joj oštri noževi rezali noge; ali to nije osjećala, jer je još snažnije rezalo u srcu. Znala je da je ovo zadnja noć u kojoj gleda onoga radi kojeg je ostavila i rod i dom, radi kojeg je dala svoj divni glas i svaki dan podnosila beskrajne muke, a da on o tome uopće ne razmišlja. Ovo je zadnja noć u kojoj zajedno udišu isti zrak, gledaju duboko more i plavo nebo puno zvijezda. Nju čeka vječna noć bez misli ili snova; dušu nije imala, a nije je ni dobila. Na brodu se veselilo i slavilo do iza ponoći. Plesala je i smijala se, u srcu misleći na smrt. Princ poljubi svoju divnu mladu, koja se igrala s njegovom crnom kosom. Ruku pod ruku su otišli na počinak pod raskošni šator.

Na brodu zavlada tišina i mir. Jedino je kormilar bio na svome mjestu, a mala sirena položi svoje bijele ruke na ogradu broda, gledajući prema istoku u očekivanju crvene prve jutarnje zrake sunca, za koju je znala da će je ubiti. Vidjela je svoje sestre na površini, bile su jednako blijede kao i ona, a divna duga kosa im više nije vijorila na vjetru; bila je odrezana.

„Kosu smo dale vještici da nam pomogne da ne umreš noćas! Dala nam je ovaj nož, vidi kako je oštar! Prije nego se sunce digne, moraš ga zabiti u prinčevo srce, a kad njegova topla krv zakapa po tvojim nogama, prerast će u riblji rep i opet ćeš postati sirena. Moći ćeš se spustiti u vodu kod nas i živjeti svojih tristo godina, dok ne postaneš mrtva, slana

morska pjena. Požuri! Jedno od vas dvoje mora umrijeti prije izlaska sunca! Stara baka je od tuge izgubila svu svoju sijedu kosu, baš kao i mi od vještičinih škara. Ubij princa i vrati se! Požuri! Vidiš li crvenu prugu na nebu? Za nekoliko minuta izlazi sunce, tad ćeš umrijeti!" Uz duboki uzdah, zaronile su u valove.

Mala sirena povuče grimizni tepih i vidje krasnu mladenku kojoj je glava počivala na prinčevim prsima, te se nagne nad princem, poljubi ga u čelo, pogleda prema nebu gdje je jutarnje rumenilo bilo sve jače, pogleda oštri nož i opet princa, koji je u snu spominjao ime svoje drage, jer jedino je na nju mislio, dok je maloj sireni nož drhtao u ruci. Ona ga baci daleko u valove, koji su izgledali kao da krvare tamo gdje je nož pao, iz njih je štrcala krv. Još jedanput s tugom pogleda na princa i skoči u more, osjećajući kako joj se tijelo pretvara u pjenu.

Sunce je izašlo. Tople zrake blago su padale na mrtvački hladnu morsku pjenu, a mala sirena nije osjećala smrt. Vidjela je žarko sunce; povrh nje lebdjele su stotine prozirnih, divnih stvorenja; kroz njih je mogla vidjeti bijela jedra broda i crvene oblake na nebu; njihovi su glasovi bili poput glazbe, toliko produhovljene da je ni jedno ljudsko uho nije moglo čuti, nijedno oko nije ih moglo vidjeti; bez krila su lebdjeli svojom lakoćom. Mala sirena vidje da je njeno tijelo poput njihovih, te da se sve više podižu iz pjene.

„Kamo to stižem?" reče ona, a glas joj je zvučao poput tih drugih stvorenja: bio je toliko duhovan da ga ni jedna zemaljska glazba ne može ponoviti.

„Kod zračnih vila!" odgovorili su ostali. „Sirena nema besmrtnu dušu, niti je može imati bez da osvoji ljudsku ljubav. Njena vječnost je u tuđoj moći. Ni zračne vile nemaju vječnu dušu, ali je mogu steći dobrim djelima. Mi letimo u tople zemlje, gdje sparni zagađeni zrak ubija ljude, pa mašemo da bi se oni rashladili. Širimo mirise cvijeća kroz zrak, šaljemo oporavak i izlječenje. Nakon što tristo godina radimo sve najbolje što možemo, dobit ćemo besmrtnu dušu i postati dio vječne ljudske sreće. Ti si, jadna mala sireno, cijelim srcem željela isto što i mi; patila si i trpjela, podigla se do svijeta zračnih vila; sada si dobrim djelima možeš sama zaslužiti besmrtnu dušu za tristo godina."

Mala sirena spremno pruži ruke prema božjem suncu i prvi put osjeti suze.

Na brodu je opet bilo bučno i živo, vidjela je da je princ traži, zajedno sa svojom lijepom mladom. Gledali su s čežnjom u morsku pjenu, kao da su znali da je otišla s valovima. Nevidljiva sirena poljubi mladu u čelo, nasmiješi se princu, te s ostalom djecom zraka otiđe na oblak koji je putovao zrakom crven poput ruže.

„Za tristo godina ćemo ovako ući u božje carstvo!"

„Tamo se može i brže ući!" šaptala je jedna. „Svaki put kad nevidljive lebdimo u ljudskim domovima s djecom, ako dijete raduje svoje roditelje i zaslužuje njihovu ljubav, Bog će skratiti našu provjeru. Dijete uopće ne zna da mi letimo kroz sobu, a tome se samo možemo radovati, jer se tada jedna godina odbije od onih tristo. Ali vidimo li nepristojno i zločesto dijete, moramo plakati suze žalosnice, a svaka suza dodaje još jedan dan našoj provjeri."

S ostalom djecom zraka otiđe na oblak.

Slavuj

Svima je poznato da je u Kini car Kinez, a i svi oko njega su također Kinezi. Ova je priča stara mnogo godina, ali baš zato je i treba poslušati, da se ne zaboravi.

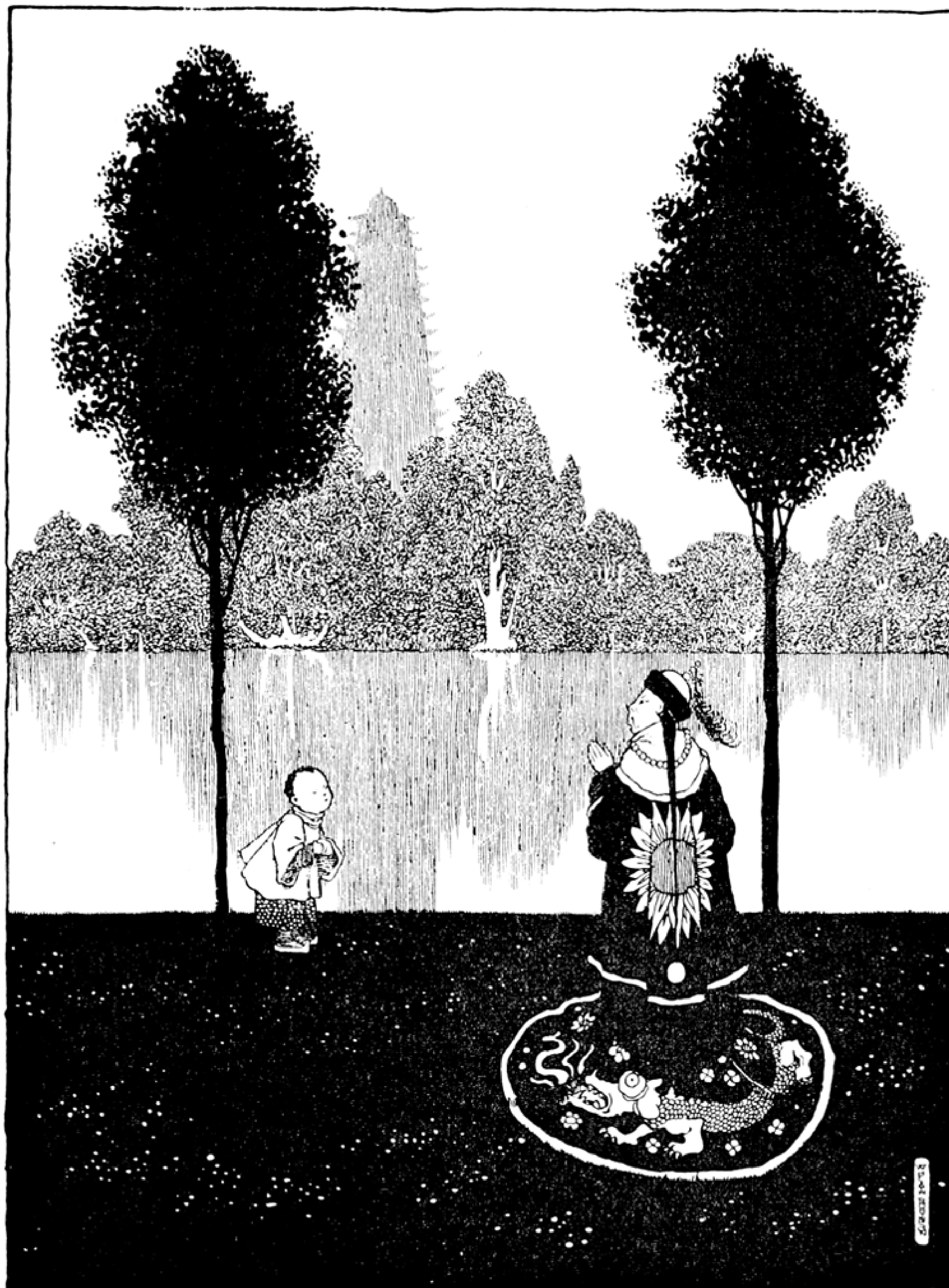
Ispod šumskog granja živio je jedan slavuj.

Dvorac kineskog cara bio je najljepši na svijetu, izgrađen od najfinijeg i najskupljeg porculana, ali toliko krhkog i osjetljivog na dodir, da ga se moralo posebno paziti. U vrtu je raslo najneobičnije cvijeće, a na najljepšim cvjetovima visjeli su srebrni zvončići, koji su zvonili kako nitko ne bi mogao proći bez da ga se primijeti. Da, sve u carevom vrtu je bilo dobro promišljeno, a vrt se pružao toliko daleko da ni sam carski vrtlar nije znao gdje mu je kraj. U produžetku vrta prostirala se prekrasna šuma s visokim stablima i

dubokim jezerima, šireći se sve do dubokog, plavog mora. Veliki brodovi su mogli doploviti sve do ispod šumskog granja, gdje je živio jedan slavuj, koji je toliko divno pjevao da bi čak i siromašni ribar, koji je inače imao toliko posla, ostavljao svoju mrežu i u miru uživao slušajući slavuja. ″Gospode Bože, koje li divote!″ rekao bi ribar i nastavio sa svojim poslom, zaboravljajući slavuja. Svake noći ribar se vraćao na isto mjesto i, kad bi čuo slavuja, ponovno rekao: ″Bože, koje li divote!″

″Bože, koje li divote!″

Divili su se i gradu, i dvorcu, i vrtu.

Putnici iz svih zemalja svijeta dolazili su u carev grad, te se divili i gradu, i dvorcu, i vrtu, ali kad bi čuli slavuja, svi bi u glas rekli: "Slavujeva pjesma je ipak najljepša!"

Nakon povratka kući, putnici su pričali o svim ljepotama, a znanstvenici su pisali mnoge knjige o gradu, dvorcu i vrtu, no nitko nije zaboravio slavuja, kojega su stavljali na prvo mjesto. Pjesnici su pisali najljepše stihove baš o slavuju pokraj dubokog mora.

Napisane knjige širile su se svijetom, pa su neke od njih došle i do cara. On je sjedio u svojoj zlatnoj stolici te čitao i odobravajući klimao glavom, jer je bio vrlo zadovoljan divnim opisima svog grada, dvorca i vrta. "Ali slavujeva pjesma je ipak najljepša!" pisalo je u knjigama.

"Kakav slavuj?" čudio se car. "Ja uopće ne znam za tu pticu! Zar takva ptica postoji u mom carstvu, i to u mom vlastitom vrtu! A ja to moram pročitati iz knjiga!"

Car pozove svog istaknutog dvorskog nadzornika, koji je bio toliko bahat, da bi, kad bi ga se netko manje važan usudio nešto upitati, samo besmisleno dobacio: „P!"

„Ovdje u mom carstvu živi čudna ptica koju zovu slavuj," reče car nadzorniku. „Priče govore da je slavuj bolji od svega u mom velikom carstvu! Zašto meni nikad ništa nije rečeno o tome?"

„Ni ja nisam do sada čuo o toj ptici!" odgovori nadzornik. „Još nikad nije predstavljena ovdje na dvoru!"

„Ja moram čuti pjesmu te ptice još večeras!" reče car. „Cijeli svijet zna što imam, a jedino ja ne znam!"

„Pa ni ja nisam čuo za tu pticu," pravdao se nadzornik. „Ja ću je potražiti, a i pronaći!"

Ali gdje? Nadzornik se rastrči po dvorskim stepeništima, dvoranama i hodnicima, ali nitko koga je susreo nije čuo ništa o slavuju. Na kraju otrči nazad do cara i reče da su to sigurno izmišljotine pisaca knjiga. „Vaše carsko veličanstvo, ne treba vjerovati u sve što piše u knjigama. To su zasigurno laži i čarolije!"

Car reče: „Knjiga u kojoj sam to pročitao stigla mi je od samog moćnog japanskog cara, zato ne može biti neistinita! Ja moram čuti slavuja, i to još večeras! On je u mojoj najvećoj milosti! A ako ga večeras ne čujem, svi će dvorjani dobiti batine po trbuhu, i to nakon večere!"

„Tsing-pe!" reče nadzornik i ponovno se razleti po dvoru, ovog puta praćen polovicom svih dvorjana, jer nitko nije želio dobiti batine nakon večere. Svi su pokušavali nešto saznati o čudnom slavuju, poznatom u cijelom svijetu, jedino ne na carevom dvoru.

Na kraju susretnu malu, siromašnu djevojčicu u kuhinji. Ona im reče: „O Bože, slavuj! Ja ga poznajem! Da, zaista divno pjeva! Ja svake večeri odnesem malo ostataka hrane mojoj jadnoj bolesnoj majci, koja živi uza samu plažu, a kad se na povratku zastanem odmoriti u šumi, čujem slavujevu pjesmu. Od nje mi suze naviru na oči, divna je kao poljupci moje majke!"

„Draga curice!" reče nadzornik. „Ja ću se pobrinuti da dobiješ stalan posao u kuhinji i da vidiš cara kako jede, samo ako nas odvedeš do slavuja, jer nam treba još večeras!"

I tako oni krenu prema šumi u kojoj je pjevao slavuj; pola dvorjana je išlo za njima. Dok su hodali kroz šumu, oglasi se krava glasnim mukanjem. „O!" viknu dvorjani. „Eto slavuja! Kojeg li prodornog zvuka od tako male životinje! To smo mi već i prije čuli!"

„Ne, to je mukanje krava!" reče djevojčica. „Još smo daleko od odredišta!"

Trenutak kasnije začuje se slavuj.

Malo kasnije začuju kreketanje žaba iz ribnjaka.

„Divno!“ reče kineski svećenik. „Sad ga čujem, zvuči baš poput malih crkvenih zvona!“

„Ne, to su žabe!“ reče djevojčica. „Ali mislim da bismo ga uskoro mogli čuti!“

Trenutak kasnije začuje se slavuj.

„To je on!“ reče djevojčica. „Slušajte, slušajte! Eno ga tamo!“ Djevojčica pokaže prstom prema maloj sivoj ptici koja je sjedila na grani.

„Nevjerojatno!“ reče nadzornik. „Tako ga zasigurno nisam zamišljao! Kako je neugledan! Sigurno mu je perje izblijedjelo pred ovolikim istaknutim uglednicima!“

„Mali slavuju!“ poviče djevojčica. „Naš milostivi car jako želi da mu zapjevaš!“

„Vrlo rado!“ reče slavuj i opet zapjeva svoju divnu pjesmu.

„Zvuči kao stakleni zvončići!“ reče nadzornik. „A vidi kako mu se grlo napinje! Čudno da ga nikad prije nismo čuli! Imat će puno uspjeha na dvoru!“

„Da još jednom zapjevam caru?“ upita slavuj, koji je mislio da je i car prisutan.

„Moj izvrsni, mali slavuju!“ reče nadzornik. „Veliko mi je zadovoljstvo pozvati vas na dvorsku zabavu večeras na carskom dvoru, gdje ćete imati priliku opčarati našeg velikog i milostivog cara vašom šarmantnom pjesmom!“

Dvorska kuharica

„Moja pjesma najbolje zvuči u zelenilu!“ reče slavuj, ali ipak rado krene ispuniti carevu želju.

Dvorac je bio sav izglancan, porculanski zidovi i podovi obasjani tisućama zlatnih svjetiljki. Svi hodnici bili su ukrašeni najljepšim cvijećem sa zvončićima. Povjetarac je njihao zvončiće, koji su bili toliko glasni da se ništa drugo nije moglo čuti.

U velikoj dvorani sjedio je car, a u sredini je bio postavljen zlatni štapić, na kojega će sjesti slavuj. Sva dvorska svita bila je prisutna, a mala djevojčica je stajala pokraj samih vrata, jer sad je dobila titulu prave dvorske kuharice. Svi su bili odjeveni u svoju najbolju odjeću i gledali malu sivu pticu, kojoj je car zaklimao glavom.

Slavuj je pjevao toliko divno, da su caru potekle suze i kotrljale mu se niz obraze. Slavuj tada zapjeva još ljepše i dirne srca svih prisutnih, a car je bio toliko sretan da je naredio

da se slavuj nagradi zlatnom papučicom koju će nositi oko vrata. Ali, slavuj se zahvali i reče da je već dovoljno nagrađen.

„Vidio sam suze u carevim očima, to je za mene najveće blago! Careve suze imaju čudesnu moć! Bog zna da mi je to dovoljna nagrada!" Slavuj ponovno zapjeva svojim slatkim, blagoslovljenim glasom.

„Kakvog li savršenog ulizivanja!" oglasile su se dvorske dame i napunile usta vodom, te umilno kokodakale svima koji bi im se obratili, zamišljajući da su i one slavuji. Čak su i sluge i sobarice bili zadovoljni slavujevom pjesmom, a njih je uvijek bilo najteže zadovoljiti. Da, slavuj je zaista svih usrećio!

Vrhovni carski pticonoša

Slavuj ostane na dvoru i dobije vlastiti kavez, te slobodu da se svakodnevno prošeta dva puta po danu i jedan put po noći. Pri tome ga je pratilo dvanaest slugu, koji su držali svilene vrpce zavezane oko slavujeve noge. Takva sloboda slavuju nikako nije odgovarala.

Svi u gradu pričali su o poznatoj ptici, pa kad bi se tkogod s kime susreo, prvi bi kazao: „Sla...“, dok bi se drugi odmah nadovezao „...vuj“, te bi se odmah razumjeli. Jedanaestero torbarske djece dobilo je ime po slavnoj ptici, iako ni jedno nije imalo sluha.

Jednog dana car primi veliki paket na kojemu je pisalo: 'Slavuj'.

„Evo još jedne knjige o našoj slavnoj ptici!“ reče car; ali to nije bila knjiga, već kutija u kojoj je ležao mehanički, umjetni slavuj, koji je nalikovao na onog živog. Bio je ukrašen dijamantima, rubinima i safirima, i kad bi se navio, pjevao je poznati slavujev napjev, dok mu se rep dizao i spuštao, blistajući u srebru i zlatu. Oko vrata mu je visjela traka s natpisom: „Slavuj japanskog cara ne može se mjeriti s kineskim.“

„Lijepo rečeno!“ svi su se odmah složili, a onaj koji je caru donio umjetnog slavuja odmah je dobio titulu 'Vrhovnog carskog pticonoše'.

„Sad neka pjevaju zajedno! Koji će to biti duet!“

Pjevajući zajedno, dva se slavuja nikako nisu slagali, jer je pravi slavuj pjevao na svoj vlastiti način, dok je mehanički samo proizvodio tonove od svojih ugrađenih valjaka. „To nije njegova krivnja,“ objašnjavao je dvorski kapelnik. „On samo drži precizan ritam, a to je i moja nauka!“ Na kraju je umjetni slavuj pjevao sam, jednako uspješno kao i pravi, a osim toga bio je puno ljepši, blistajući kao divan komad nakita.

Umjetni slavuj otpjeva istu pjesmu trideset i tri puta, a da se nije ni malo umorio. Svi su i dalje željeli čuti njegovu pjesmu od početka, ali car tada poželi čuti i pravog slavuja. Ali gdje je on? Nitko nije primijetio da je izletio kroz otvoreni prozor i odletio u svoje zelene šume.

„To nije u redu!“ reče car, a svi dvorjani počnu kritizirati slavuja i nazivati ga nezahvalnim. „Ipak imamo bolju pticu!“ Mehanički slavuj je sad pjevao istu pjesmu trideset i četvrti put, ali je nitko nije uspio naučiti, jer je bila teška. Dvorski kapelnik je i dalje hvalio umjetnog slavuja, uvjeravajući svih da je u stvari bolji od pravoga, ne samo po vanjskom izgledu, već i po unutrašnjosti.

„Eto, draga gospodo, a iznad svih naš najveći care! Kod pravog slavuja nikad ne možemo znati što će zapjevati, dok je pjesma umjetnog slavuja predodređena! Takva je kakva jest! Može se objasniti, možemo ga i otvoriti i gledati kako mu valjčići rade!“

„Tako je!“ svi su se glasno složili, a kapelnik dobije odobrenje da predstavi umjetnog slavuja cijelom narodu, jer se i car složio da ga svi moraju čuti. I svi su slušali slavuja, opijajući se njegovom pjesmom na svoj vlastiti način, isto kao kada piju čaj, jer to je poznata kineska navika. Svi su vikali „O!“ i dizali kažiprst te klimali glavama. Jedino su siromašni ribari, koji su čuli pravog slavuja, govorili: „Jest da dobro zvuči i sliči na slavujevu pjesmu, ali nešto nedostaje, a ne znam što bi to bilo!“

Pravi slavuj više nije bio dobrodošao i protjeran je iz zemlje i carstva.

Umjetni slavuj je dobio mjesto na svilenom jastuku uz carevu postelju. Oko jastuka su ležali svi pokloni od zlata i dragulja, a ptica je dobila titulu 'Vrhovnog carskog pjevača uspavanki', i mjesto prvo s lijeva, jer srce je na toj strani, čak i kod cara. Dvorski kapelnik je napisao dvadeset i pet knjiga o mehaničkoj ptici; knjige su bile toliko pune teških i

učenih kineskih riječi, da su svi morali govoriti kako su ih pročitali i razumjeli, jer su inače mogli biti kažnjeni batinanjem po trbuhu.

Tako je prošla cijela godina. Svi su već napamet znali pjesmu umjetnog slavuja. Car, svi na dvoru i svi Kinezi, čak i djeca na ulici, pjevali su: „zizizizi! klukklukkluk!" Koje li divote!

Jedne večeri car je ležao u krevetu i slušao umjetnog slavuja, kad odjednom začuje „svup!" iz slavuja: nešto unutar mehaničke ptice je otkazalo. „Zvrrrr", čuli su se kotačići, a valjčići su se odvili. Pjesma je prestala.

Car je odmah iskočio iz kreveta i pozvao svog osobnog liječnika; ali što tu njegov doktor može napraviti! Car pozove i urara, koji je nakon dugih razgovora i pregleda ipak nekako uspio popraviti mehaničku pticu, te istovremeno upozorio da su se njezini zupčanici toliko izlizali da će ih uskoro biti nemoguće popraviti ako se nastavi sa sviranjem.

Nastala je velika žalost. Umjetni slavuj mogao je pjevati samo jednom godišnje, a i tad su ga morali čuvati od naprezanja. Kapelnik bi održao kratak govor u kojem je svih uvjeravao da je sve u redu, kao što je i bilo.

Prošlo je pet godina. Cijela zemlja je bila u tuzi, jer se njihov voljeni car smrtno razbolio. Novi car već je bio izabran, ali je narod na ulicama ipak pitao nadzornika o zdravlju staroga cara. „P!" odgovarao je nadzornik i klimao glavom.

Car je ležao u svojoj raskošnoj postelji, hladan i blijed. Svi su na dvoru računali da je blizu smrti, te su se već počeli klanjati novom caru. Sluge su se žurile pričati o tome, dok su dvorske dame pile kavu. Na podovima svih hodnika i soba položeni su tepisi, tako da se ničiji koraci ne bi čuli. Vladala je tišina. Car je ipak još bio živ i ležao je u svom raskošnom krevetu, ukočen i blijed. Oko kreveta visjele su zavjese od baršuna, okićene zlatnim resama, a kroz visoki, otvoreni prozor mjesečina je blještala na cara i umjetnog slavuja.

Jadni car je jedva disao, kao da mu je nešto pritiskalo prsa. Kad je otvorio oči, vidio je da mu smrt sjedi na prsima, te da je uzela njegovu zlatnu krunu i stavila je sebi na glavu. U jednoj ruci držala je njegov zlatni mač, a u drugoj carsku zastavu. Iz nabora zavjesa pokazivale su se čudne glave, neke ružne, a neke lijepe. To su zapravo bila careva dobra i zla djela, koja su ga gledala dok ga je smrt stezala.

„Sjećaš li se ovoga?" pitala ga je jedna glava. „Sjećaš li se onoga?" pitala ga je druga, podsjećajući ga na tolike stvari da se caru lice oblilo znojem.

„Ne, ovako nešto nikada nisam mogao ni zamisliti!" reče car. „Dajte mi glazbu! Dajte mi veliki kineski bubanj, da ne slušam sve ovo!"

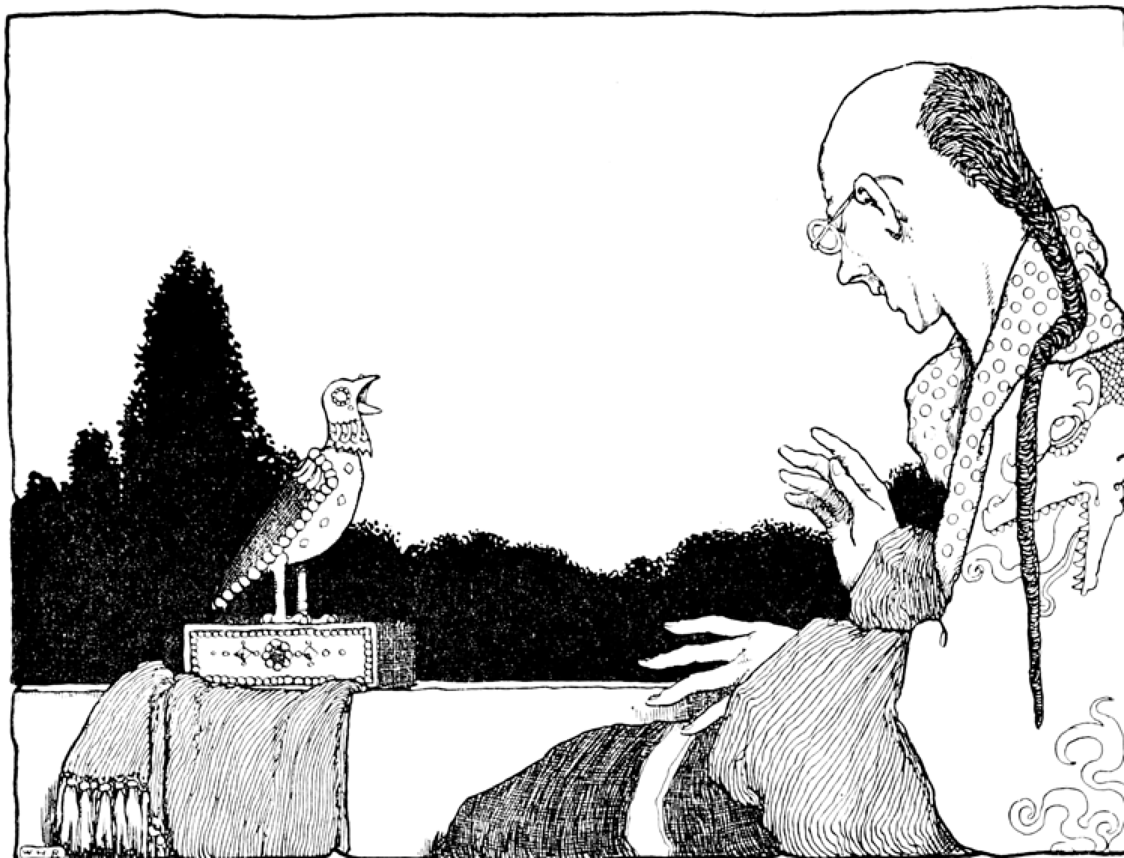
Glave su nastavile, a smrt ih je podržavala na poznati kineski način, klimajući glavom.

„Glazba! Glazba!" zavapi car. „Blagoslovljeni slavuju, ti mi zapjevaj! Dao sam ti zlato i dragocjenosti, osobno sam ti objesio svoju zlatnu papučicu oko vrata! Pjevaj, pjevaj sad!"

Ptica je bila nepokretna; nikoga nije bio u blizini da je navije, jer drugačije nije mogla pjevati. Smrt je i dalje gledala svojim velikim i praznim očima u groznoj tišini.

Odjednom se pokraj prozora začuje predivna pjesma. Pravi slavuj čuo je o carevoj bolesti i doletio na granu da bi ga utješio i osnažio svojom pjesmom. Dok je pjevao, careva priviđenja i ružne glave su počeli blijedjeti, a njegova krv je ponovno počela teći žilama. I sama smrt slušala je slavujevu pjesmu i rekla: „Pjevaj, samo pjevaj, mali slavuju! Pjevaj!"

„Pjevat ću ako mi daš zlatni mač! Pjevat ću ako mi daš zastavu! Pjevat ću ako mi daš i carevu krunu!"

Smrt mu je dala po jednu dragocjenost za svaku pjesmu, dok je slavuj pjevao o tihom groblju s bijelim ružama, mirisnim drvećem i travom natopljenom suzama živih. Smrt obuzme čežnja za vlastitim vrtom, te ona odlebdi kroz prozor poput hladne i bijele magle.

„Hvala, hvala!“ reče car. „Sjećam se tebe, nebeska ptičice! Protjerao sam te iz zemlje i carstva! Ti si ipak svojom pjesmom izgnala svo zlo od mog kreveta, pa i samu smrt od mog srca! Kako te mogu nagraditi?“

„Ja sam već nagrađen!“ reče slavuj. „Nisam zaboravio tvoje suze kad sam ti prvi put pjevao. To je najveća nagrada za svakog pjevača! Ali sada spavaj, jer ti treba snage i svježine! Ja ću ti pjevati!“

Slavuj je pjevao, dok je car spavao slatkim i okrepljujućim snom.

Sunce je zasjalo kroz prozore kada se car probudio, zdrav i ojačan. Nitko od njegovih dvorjana nije ga došao posjetiti, jer su svi računali da je mrtav. Jedino je slavuj još uvijek sjedio i pjevao.

„Ti moraš ostati kod mene zauvijek!“ reče car slavuju. „Pjevaj samo kad želiš, a onog umjetnog slavuja razbit ću u komade.“

„Nemoj,“ reče slavuj. „On je ipak učinio najbolje što može! Zadrži ga i dalje, jer ja ne mogu živjeti na tvom dvoru. Dopusti mi da dolazim kad ja sâm to zaželim, sletim na granu kod tvog prozora, pa ti veselo zapjevam. Pjevat ću ti o sreći, ali i o tuzi, o svemu što ostali skrivaju od tebe! Ptica pjevica leti svuda, do siromašnih ribara i seljaka, ali i do svih

onih koji su daleko od tvog dvora! Više volim tvoje srce nego tvoju krunu, iako i ona može donijeti nešto dobro! Ja ću dolaziti i pjevati, ali mi ti moraš nešto obećati!“

„Sve što želiš!“ reče car, stojeći u carskoj odjeći, koju je sam odjenuo, držeći zlatnu sablju uza svoje srce.

„Jedino što želim je to da nikome ne kažeš da imaš malu ptičicu koja ti sve govori, tako će sve biti još i bolje!“

Slavuj odleti svojim putem.

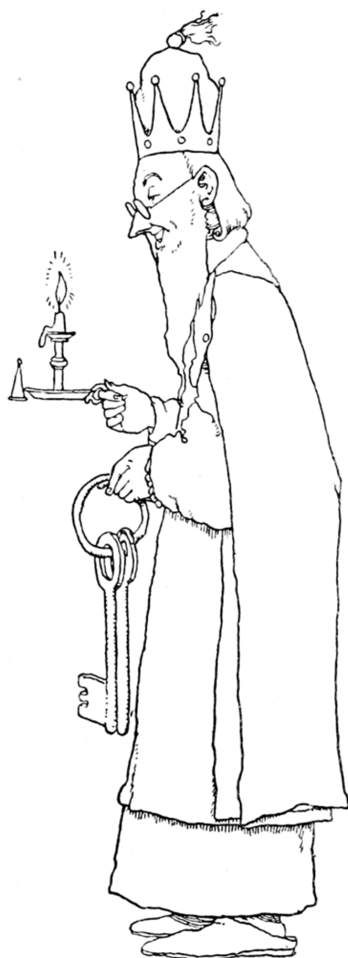
Sluge dođu vidjeti mrtvog cara, da – a kad su pogledali, car im reče: „Dobro jutro!“

Princeza na zrnu graška

Bio jednom jedan princ koji se žarko želio oženiti princezom, ali jedino pravom pravcatom princezom. Zato ode u svijet putujući i tražeći svoju princezu, ali svaki put bi mu nešto zasmetalo. Bilo je doduše dovoljno princeza u velikom svijetu, ali kod svake je nešto nedostajalo. Na kraju se princ vrati kući tužan, jer je zaista toliko želio pravu princezu.

Bilo je doduše dovoljno princeza u velikom svijetu...

Jedne večeri bilo je strašno nevrijeme, grmjelo je i sijevalo, kiša je lijevala, baš je bilo strašno! Odjednom netko zakuca na vratima grada, te ih stari kralj ode sam otvoriti.

Pred vratima stajaše princeza, ali dragi Bože kako li je izgledala! Kiša joj se slijevala niz kosu i odjeću, te curila u i iz cipela. Ona se predstavi kao prava princeza.

"Da, da, to ćemo ubrzo vidjeti," pomisli stara kraljica, ali ne reče ništa, već ode u spavaonicu, ukloni svu posteljinu i na dno kreveta stavi zrno graška. Povrh toga stavi dvadeset madraca i dvadeset pokrivača od mekog guščjeg paperja.

U tom krevetu princeza je provela noć.

Ujutro je upitaše kako je spavala.

"Oh, baš grozno!" odgovori princeza. "Jedva sam uspjela oka sklopiti cijelu noć! Bog zna što li je to bilo u mom krevetu? Ležala sam na nečem tvrdom, tako da sam sva u modricama! Užas!"

Stari kralj ode sam otvoriti.

Sada su svi mogli vidjeti da je ona prava princeza, jer je kroz dvadeset madraca i dvadeset pokrivača osjetila zrno graška. Nitko osim prave princeze ne može biti tako osjetljiv.

Princ je sada bio siguran da je pronašao pravu princezu, te je oženi. Zrno graška je stavljeno u riznicu, gdje se i danas može vidjeti, ako ga netko nije uzeo.

Ovo je istinita priča!

"Jedva sam uspjela oka sklopiti cijelu noć!"

Zrno graška je stavljeno u riznicu.

Carevo novo ruho

Jednom davno živio je jedan car koji je toliko volio lijepu, novu odjeću, da je sav svoj novac trošio da se lijepo odjene. Nije ga bilo briga za njegove vojnike, kazalište ili izlet u šumu, jedino mu je bilo stalo da se pokaže u novoj odjeći. Odjeću je mijenjao svakog sata. Za vladara se obično kaže da je u vijećnici, ali o ovom se uvijek moglo kazati: „Car je u svojoj garderobi!"

U velikom carevom gradu bilo je živo i zabavno, svakog dana je dolazilo mnogo stranaca u posjetu, ali jednog dana dođu i dvije varalice. Oni se predstaviše kao tkalci i rekoše caru da je tkanina koju oni proizvode najljepša koja se da zamisliti. Osim što su boje i uzorci tkanine neobično lijepi, odjeća od nje sašivena imala je čudnu osobinu da je nevidljiva za sve ljude koji su nesposobni za svoj posao ili neoprostivo glupi.

„To je očito divna odjeća," mislio je car. „Kada budem u njoj, znat ću tko u mojoj carevini nije sposoban za svoju službu, a moći ću i razlikovati pametne od glupih! Tu odjeću moram što prije dobiti!" Car dade varalicama mnogo novaca kako bi što prije počeli sa tkanjem.

Oni smjesta postaviše dva tkalačka razboja, praveći se da rade. Zahtijevali su najfiniju svilu i najsjajnije zlato, koje su zatim pospremali u svoje torbe, radeći na praznim razbojima do dugo u noć.

„Baš me zanima kako napreduje tkanje moje nove odjeće," pomisli car. Malo mu je bilo teško oko srca pri pomisli da glupi i nesposobni ljudi neće moći vidjeti tu divnu tkaninu. Bio je siguran da se on sam nema čega bojati, ali ipak odluči prvo poslati nekog drugog da vidi kako posao napreduje. Svi u gradu su već znali sve o čudesnoj moći tkanine i svi su bili znatiželjni vidjeti koliko su glupi ili nesposobni njihovi susjedi.

„Poslat ću svog starog, poštenog ministra!" dosjeti se car. „On će najbolje moći vidjeti kako tkanina izgleda, jer je pametan, a nitko ne obavlja svoj posao bolje od njega!"

Stari pošteni ministar ode u dvoranu gdje su varalice sjedile i tobože tkale na praznim razbojima. „Bože sačuvaj, ja ništa ne vidim!" pomisli stari ministar iskolačenih očiju, ali ne reče ništa.

Varalice ga zamole da dođe bliže, pitajući ga zar boje i uzorak tkanine zaista nisu divni. Pokazivali su na prazne razboje, dok je stari ministar i dalje buljio, ali ništa nije mogao vidjeti, jer tamo ničega nije ni bilo. „Gospode Bože!" mislio je ministar. „Zar sam ja zaista glup!? To stvarno nisam mislio, to nitko ne smije saznati! Zar ja zaista nisam sposoban za svoj posao? Ne, ne smijem nikome reći da ne vidim tkaninu!"

Jednog dana dođu i dvije varalice.

„Pa zar nemate ništa za reći?“ upita ga jedan od tkalaca.

„O, vrlo lijepo, zaista prekrasno!“ odgovori stari ministar. „Divne boje i uzorak, da, ja ću kazati caru da mi se tkanina zaista vrlo sviđa!“

„To nam je vrlo drago čuti!“ rekoše tkalci i počeše nabrajati boje i opisivati uzorak tkanine. Stari ministar je pažljivo slušao, kako bi sve mogao prenijeti caru.

Varalice su sad zatražili još novaca, svile i zlata, jer im je to tobože trebalo za tkanje. Sve su spremali u svoje džepove, na razbojima nije bilo ničega za vidjeti, dok su oni i dalje pleli nevidljivu tkaninu.

„O, vrlo lijepo, zaista prekrasno!“ odgovori stari ministar.

... kao da nešto drže...

Car uskoro opet pošalje drugog poštenog ministra da pogleda kako napreduje pletenje i hoće li odjeća uskoro biti sašivena. I on je gledao i gledao, ali nije vidio ništa osim praznih razboja.

„Da, zar ovo zaista nije divni komad tkanine!“ govorile su obje varalice, te pokazivale i objašnjavale sve divne uzorke, koji uopće nisu postojali.

„Ja nisam glup,“ mislio je on. „Zar zaista nisam dorastao svom poslu? To mi je čudno, ali izgleda da mi je bolje šutjeti!“ Zato pohvali tkaninu koju nije vidio i uvjeri ih kako mu se sve boje i uzorci zaista vrlo sviđaju. „Da, to je zaista nešto najljepše!“ poruči on caru.

Cijeli grad je pričao o divnoj tkanini.

Car ju je sam zaželio vidjeti dok je još bila na razboju. S velikom pratnjom, u kojoj su bila i ona dva stara poštena ministra, otiđe do vještih varalica, koji su i dalje bez ičega trudno pleli.

„Da, zar nije 'magnifique'!“ govorila su oba poštena ministra. „Vaše veličanstvo mora pogledati, kakvi uzorci i boje!“ Pokazivali su na prazne razboje, jer su mislili da ostali vide odjeću.

„Što je ovo!“ mislio je car. „Ja ne vidim baš ništa! Pa to je grozno, zar sam ja glup? Zar nisam dostojan biti car? To je najgore što mi se moglo dogoditi!“ „O, vrlo lijepo!“ reče car, „moje priznanje!“ I on se zadovoljno složi gledajući prazne razboje,

jer nije smio priznati da ne vidi baš ništa. Svi iz pratnje su gledali i gledali, ali nisu vidjeli više od ostalih, pa su baš kao i car rekli: „O, koje li ljepote!“, te mu savjetovali da ovo novo ruho odjene već na prvoj sljedećoj procesiji. „Magnifique! Divno! Excellent!“ priča se širila od usta do usta, svi su bili ushićeni. Car dodijeli varalicama orden viteškog križa, te ih proglasi gospodskim tkalcima.

... dok se car okretao pred ogledalom

Noć uoči procesije varalice su budno sjedile, uz šesnaest svijeća. Svi su gledali, dok su se oni žurili dovršiti carevo novo ruho. Pravili su se kao da skidaju tkaninu s razboja, rezali zrak svojim velikim škarama, šivali iglama bez konca, a na kraju rekli: „Evo, odjeća je sad spremna!“

Uz pratnju najodličnijih dvorjana, car osobno dođe po odjeću, a oba dva varalice su dizali ruke u zrak, kao da nešto drže, i rekli: „Evo hlače! Evo košulja! Evo plašt!“ i tako dalje. „Lagani poput paučine! Tako da je osjećaj kao da nemaš ništa na tijelu, a to i jest najveća vrlina ove tkanine!“

„Da!“ odgovoriše svi dvorjani, iako baš ništa nisu vidjeli, jer ničega nije ni bilo za vidjeti.

„Ako bi vaše veličanstvo bilo milostivo i skinulo svoju odjeću,“ rekoše varalice, „odjenut ćemo vas u novu, ovdje ispred velikog ogledala!“

Car odloži svu svoju odjeću, a varalice su se pravili kao da ga oblače jednim po jednim komadom odijela, hvatajući ga oko struka, te mu tobože vezivali skute, dok se car okretao pred ogledalom.

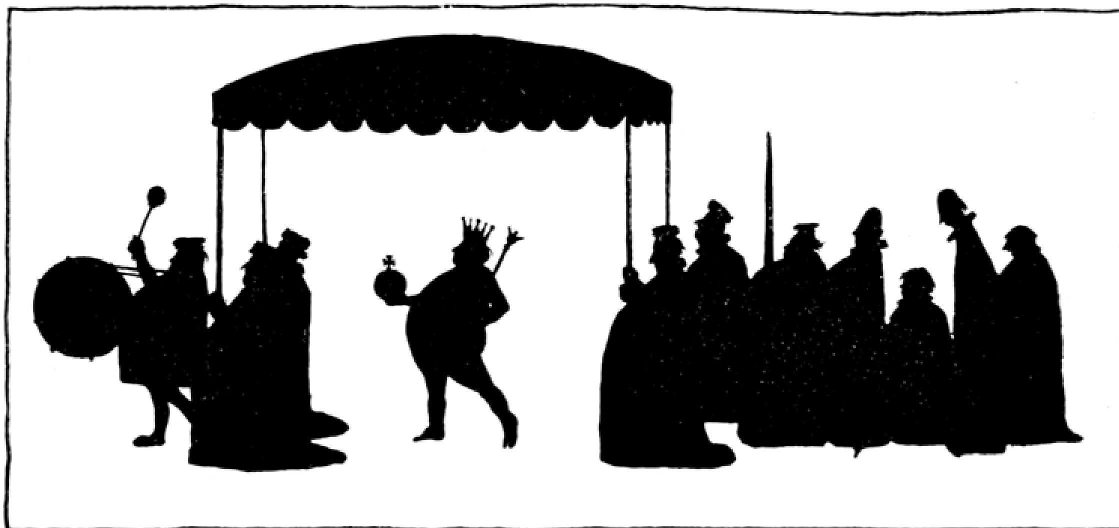
„Bože, kako lijepo stoji, kako li divno leži!“ svi su govorili. „Divan uzorak, divnih li boja! To je skupo odijelo!“

„Nosači s baldahinom čekaju na dolazak vašeg veličanstva!“ reče glavni majstor ceremonije.

„Da, ja sam spreman!“ reče car. „Zar ne izgleda dobro?“ Još jednom se okrene prema ogledalu, jer se morao praviti kao da u stvari vidi svoje divno odijelo.

Dvorjani koji su bili zaduženi za skute rukama su pipali po podu i pravili se da ih podižu, zatim ih držali u zraku; nisu se usudili reći da ništa ne vide.

Car ode u procesiju ispod divnog baldahina, a svi su ljudi, na ulicama i na prozorima, govorili: „Bože, kako je carevo novo ruho neusporedivo! Kako mu je divan pojas na košulji!“

Car ode u procesiju ispod divnog baldahina.

Nitko se nije usudio reći da u stvari ništa ne vidi, jer bi to značilo da ili nije sposoban za svoje dužnosti, ili je vrlo glup. Od svih carevih odijela, ovo je bilo najveći uspjeh.

„Ali on je gol!" reče neko malo dijete.

„Bože, čuj taj nevini glas!" reče otac i od uha do uha proširi priču o tome.

„On je gol, to govori malo dijete: on nema ništa na sebi!"

„Car je gol!" svi su na kraju vikali. Caru nije bilo lako, jer mu se činilo da imaju pravo, ali pomisli: „Ovu procesiju moram izdržati do kraja." Držao se još ponosnije, dok su ga dvorjani i dalje pratili, držeći nepostojeće skute.

Djevojčica sa šibicama

Bilo je užasno hladno; padao je snijeg, a nad gradom se spustio mrak. Bila je to zadnja večer u godini, novogodišnja noć. Hladnom i mračnom ulicom išla je mala siromašna djevojčica, gologlava i bosih nogu. Da, imala je ona par starih majčinih papuča od kuće, ali su joj bile toliko velike da ih je ubrzo izgubila. Kada se zatrčala preko ulice, bježeći ispred jurećih kočija na cesti, papuče su joj ispale. Jednu uopće nije mogla pronaći, a s drugom je otrčao neki dječak, govoreći da će mu papuča poslužiti kao kolijevka kad jednom postane otac.

Mala djevojčica je tako hodala bosih nogu, koje su bile i plave i crvene od hladnoće. U svojoj staroj kecelji je nosila šibice, a jednu kutiju je držala u ruci. Cijeloga dana nije prodala ni jednu kutiju, niti jedinog novčića nije zaradila. Izgladnjela i smrznuta, tužno je i dalje lutala, sva naježena od hladnoće. Snježne pahuljice su padale na njenu dugu plavu kosu, koja se tako ljupko kovrčala niz njen vrat, ali ona na to nije mislila. Svjetla su obasjavala ulicu iz svih prozora, a svuda se širio miris pečenih gusaka. Novogodišnja noć; na to je djevojčica mislila.

U zakutku između dviju kuća na ulici pronašla je zavjetrinu, te se tu šćućurila podvivši nožice ispod sebe. Iako je bilo sve hladnije i hladnije, ipak se nije usudila otići kući, jer nije ništa zaradila od prodaje šibica. Otac bi je zato sigurno istukao, a i što će tamo, kad je tamo ionako jednako hladno, u potkrovlju gdje je stalno puhalo, iako su najveće rupe u krovu začepili slamom i krpama. Rukice su joj se već sasvim ukočile od studeni. Ah, jedna šibica bi dobro pomogla. Kad bi sad kresnula jednu o zid, ugrijala bi si prste. Djevojčica izvuče jednu šibicu te je kresne; divnog li, toplog plamena! Šibica je gorjela kao mala svijeća dok ju je zaklanjala

... s drugom je otrčao neki dječak.

rukom, svijetleći čudnim plamenom. Činilo joj se da sjedi ispred velike željezne peći ukrašene poliranim mesingom. Vatra u peći je blaženo gorila i tako divno grijala. Ona ispruži noge da i njih malo ugrije, ali se istog trena šibica ugasi. Željezna peć nestane, a djevojčica ostane s izgorjelom šibicom u ruci.

Šćućurila se podvivši nožice ispod sebe.

Nova šibica isto zaplamsa te osvijetli zid kuće, koji postane proziran poput gaze. Mogla je vidjeti pravo u sobu, gdje je na stolu sa sjajnim bijelim stolnjakom i finim porculanskim posuđem bila servirana guska, punjena šljivama i jabukama. Najbolje od svega, guska tada skoči sa stola, te se gegajući, s nožem i viljuškom u leđima, uputi prema djevojčici... šibica se tada ugasi i ona ostane ispred hladnog, debelog zida.

Zapalivši još jednu šibicu, sada je sjedila ispod najljepše jelke, koja je bila i veća i ljepša od one koju je vidjela kroz staklena vrata kod bogatog trgovca. Tisuće svjećica gorjelo je

na zelenim grančicama jelke, dok su šarene slike, poput onih u izlozima dućana, gledale pravo u nju. Djevojčica ispruži ruke prema svjećicama, a šibica se ugasi. Božićne svjećice se počnu dizati sve više i više te se pretvore u sjajne zvijezde. Jedna od njih padne i za sobom ostavi dugi plameni trag.

„Netko je sada umro!“ reče djevojčica, jer je njena pokojna baka, koja je jedina bila dobra prema njoj, uvijek govorila: „Kad padne zvijezda, nečija duša putuje Bogu.“

Djevojčica kresne još jednu šibicu, a u sjaju plamena jasno je stajala njena stara baka, blažena i razdragana.

„Bako!“ povikala je djevojčica. „Uzmi me sa sobom! Znam da ćeš i ti nestati kad šibica izgori, baš kao i topla peć, guščja pečenka i veliki blagoslovljeni bor!“

Djevojčica se požuri zapaliti sve preostale šibice, kako baka ne bi nestala. Šibice su gorjele i svijetlile jače nego da je bio dan. Baka nikad nije izgledala tako lijepa i velika. Ona podigne djevojčicu u naručaj te poleti visoko, visoko, u sjaj, radost i sreću. Tamo gdje nema hladnoće, gladi ili straha – kod dragog Boga.

U zakutku pokraj kuće, tog hladnog jutra, sjedila je mala djevojčica, crvenih obraza i s osmijehom na licu. Mrtva, smrznuta te zadnje noći u staroj godini. Novogodišnje jutro rasvijetlilo je sjedeće tijelo male djevojčice, pored hrpe izgorjelih šibica. „Htjela se ugrijati,“ govorili su ljudi. A nitko nije znao koliku je ljepotu ona vidjela, kad je u svom onom sjaju zajedno sa svojom bakom otišla u novogodišnju radost!

Najbolje od svega, guska tada skoči sa stola...

Ružni pačić

Prekrasna je priroda na selu ljeti! Pšenica se žuti, zob se zeleni, sijeno je splašteno u stogove, a roda šeće na svojim dugim, crvenim nogama i priča egipatski, jezik kojega je naučila od majke. Oko livada i njiva su velike šume, a u šumama duboka jezera – zaista je prekrasno na selu!

Stari dvorac obasjan je suncem i opasan vodenim kanalima, tamo raste gusti čičak, toliko visok, viši od male djece.

Tamo živi patka i sjedi na svojim jajima. Već joj je dosadilo sjediti, jer je više nitko nije posjećivao – sve druge patke su radije plivale u kanalu nego dolazile popričati s njom.

Ipak, napokon su i njezina jaja počela pucati. „Pip – pip", odjednom su pačići počeli izvirivati svoje glavice između ljuski.

„Rap, rap!" – brže, brže, požurivala ih je patka. Pačići su odmah počeli gledati svo zelenilo oko sebe, a mati ih je pustila da gledaju koliko god žele, jer to naravno godi očima.

„O kako je velik svijet," čudili su se mali pačići, jer sada su imali puno više prostora nego dok su bili u jajima.

„Zar vi mislite da je to čitav svijet?" reče patka. „Svijet se prostire sve do kraja vrta i do svećenikove njive, ali ja tamo još nikad nisam bila..."

„Evo, sad ste se valjda svi izlegli", reče patka i podigne se na noge. „Ne, ipak niste! Najveće jaje još leži neotvoreno; pa koliko još moram čekati, već mi je skoro dosadilo!" reče patka i opet sjedne.

„Pa kako si, draga?" upita je stara patka koja ju je došla posjetiti.

„Oteglo se s ovim zadnjim jajetom, nikako da pukne!" odgovori patka. „Ali pogledaj samo ostale! To su najljepši pačići koje sam ikad vidjela! Svi sliče na oca, onog mangupa koji uopće ne dolazi u posjetu."

„Daj da pogledam to jaje koje neće da pukne," reče stara patka. „Ma to ti je zasigurno pureće jaje! I meni su tako jednom podvalili, pa sam se toliko namučila s tim mladuncima, jer se boje vode! Sve sam pokušala s njima, ali ništa nije pomoglo! Daj da pogledam to jaje još jednom! Ma kažem ti, to je pureće jaje! Ostavi ga tu da leži, pa idi s pačićima i nauči ih plivati!"

„Neka, ipak ću još malo posjediti," odgovori patka. „Kad sam već toliko dugo čekala, mogu još malo."

„Pa dobro, kako hoćeš," reče stara patka i ode.

Konačno se i veliko jaje raspukne. „Pip! Pip!“ začuje se iz ljuske i mladunče se izvuče vani; bio je to neobično velik i ružan pačić.

Patka ga pogleda i pomisli: „Ovaj pačić je baš ogroman, nijedan drugi tako ne izgleda. Valjda nije purić? No to ćemo brzo vidjeti! U vodu će sasvim sigurno, makar ga budem morala gurati!“

Ujutro je osvanuo divan, blagoslovljen dan; sunce je sjalo nad zelenim čičkom. Patka odvede svoje pačiće do vodenog kanala i skoči u vodu. „Kva, kva!“ reče pozivajući pačiće, a oni, jedan za drugim, počnu uskakati u vodu. Svaki od njih prvo malo potone, ali smjesta izroni na površinu te odmah počne plivati. Bilo ih je divno gledati, a čak i ružni, sivi pačić je plivao sa svima ostalima.

„Ne, nije to purić!“ razmišljala je patka. „Vidi kako divno vesla nožicama i kako se uspravno drži! To je moj vlastiti pačić! A kad ga bolje pogledam, u stvari je i lijep! Kva, kva! Hajde, svi za mnom, da vas povedem u svijet i pokažem ostalim patkama, ali držite se uz mene, da vas tko ne nagazi, i čuvajte se mačke!“

Napokon stignu do pačjeg sastajališta, a tamo je bila ogromna galama, jer su se dvije pačje obitelji prepirale oko jedne glave jegulje, koju je na kraju ugrabila neka mačka. „Eto, tako vam je to na svijetu,“ reče patka i oblizne kljun, jer se i njoj htjelo jeguljine glave. „Idemo se sad pokloniti onoj staroj patki! Ona je ovdje najotmjenija od svih patki. U njenim žilama teče španjolska krv, zato i jest tako debela i ima crvenu traku oko noge. To je najveće odlikovanje koje patka može dobiti i toliko je važno, da je svi moraju čuvati, a po tome je poznaju i ljudi i životinje. Hodajte lijepo i ne izvrćite noge! Pristojni pačići se poznaju po lijepom hodu rastavljenih nogu, baš kao i njihovi roditelji! Sada se naklonite i recite „kva!“

Pačići tako i urade, ali ostale patke nisu bile baš zadovoljne: „Ma što će nam sad i ovi novi pačići, kao da nas već nema dovoljno! A kako tek izgleda onaj jedan pačić! Za njega ovdje nema mjesta!“

Jedan patak se zaleti na pačića i ugrize ga za vrat. „Pusti ga na miru!“ reče mati patka. „On nikoga ne dira.“

„Da, ali je velik i čudan, pa ga treba malo urediti!“ odgovori patak.

„Lijepi su ovi pačići kod svoje majke,“ reče stara patka sa crvenom trakom. „Svi su lijepi osim ovog jednog, možda bi bilo bolje kad bi se ponovno izlegao.“

„To nije moguće,“ reče majka. „On nije lijep, ali je plemenit, a pliva čak i bolje od ostalih. Ja mislim da će kad naraste biti ljepši ili možda malo manji. Predugo je ležao u jajetu i zato izgleda drukčije od ostalih.“ Majka ga tada pomiluje po vratu i reče: „Osim toga je muški pačić, pa i nije toliko važno kako izgleda. Sigurno će postati dovoljno jak i čvrst da se probije kroz život!“

„Ostali pačići su stvarno lijepi!“ reče stara patka. „Osjećajte se kao kod svoje kuće, a ako pronađete koju jeguljinu glavu, donesite je meni.“

Tako je i bilo; pačići su se ponašali kao da su kod kuće.

Ali onog jadnog pačića, koji se zadnji izlegao i ružno izgledao, grizle su, kljucale i zadirkivale i patke i kokoši. „Prevelik je!“ govorili su svi, a jedan puran, koji se rodio s mamuzama pa je zato mislio da je car i šepurio se kao brod pod punim jedrima, sav zajapuren i crven u glavi krene ravno na jadnog pačića. Jadni pačić više nije znao gdje će i što će sa sobom, i bio je tužan jer je toliko ružan i svi mu se rugaju.

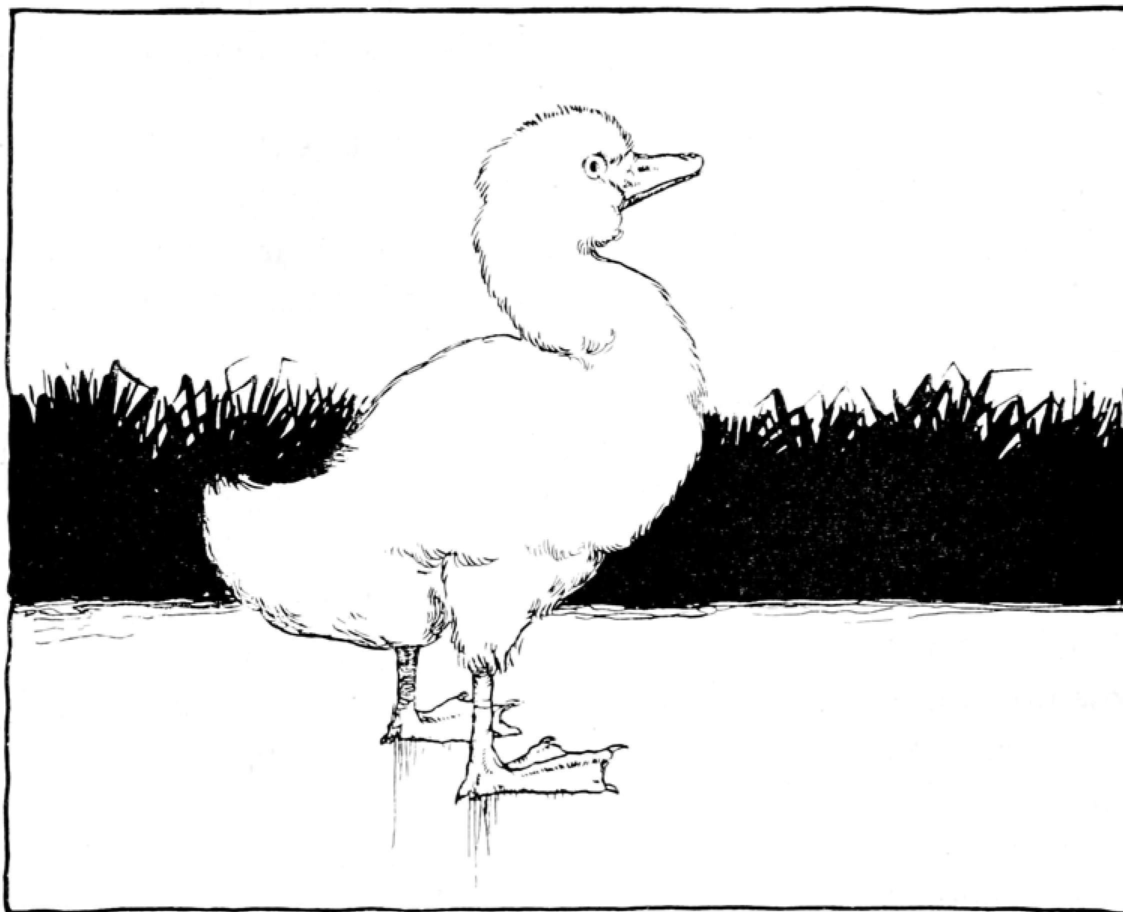
Svi su ga proganjali.

Tako je prošao prvi dan, a svaki sljedeći dan je bilo sve gore i gore. Svi su ga proganjali, čak i njegova vlastita braća su mu zločesto govorili: „Da te barem mačka zgrabi, ružna nakazo!" I majka patka mu također reče: „Bolje da si negdje daleko odavde!" Ostale patke su ga grizle, kokoši kljucale, a djevojčica koja ih je hranila tukla ga je nogom.

Jadni pačić na kraju pobjegne i preskoči ogradu. Male ptice u grmlju u strahu su se razletjele na sve strane. „To je zato jer sam toliko ružan," pomisli pačić, zatvori oči, ali nastavi trčati. Naposljetku dođe do močvare gdje su živjele divlje patke. Tu je umoran i tužan proveo noć.

Kad su se ujutro divlje patke razletjele preko močvare, otkrile su svog novog stanovnika. „Tko si ti, odakle dolaziš?" pitale su, a pačić se okretao i svih pozdravljao kako je najbolje znao.

„Stvarno si ružan!" rekle su mu divlje patke. „Ali nema veze, samo da se ne ženiš ovdje kod nas!" Jadan pačić nije ni pomišljao na ženidbu, želio je samo da ga puste na miru da leži između trstika i pije vodu iz močvare.

Naposljetku dođe do močvare.

Tu je tako ležao dva dana, kada su došle dvije divlje guske, ili točnije dva gusana. Još su bili mladi, pa tako i bezobrazni.

„Slušaj prijatelju!“ rekoše mu oni. „Toliko si ružan, da nam se u stvari sviđaš! Hoćeš li s nama, pticama selicama? Nedaleko odavde, u obližnjoj močvari, ima nekoliko lijepih divljih gusaka koje divno gaču „ga, ga“. Kod njih bi sigurno imao uspjeha, iako si toliko ružan!“

U tom trenutku začuju se dva pucnja iz lovačke puške, te oba gusana padnu u vodu, koja se zacrvenila od njihove krvi. Odmah zatim začuju se još dva pucnja, a cijelo jato divljih gusaka se razleti iz trstike prema nebu. Započeo je veliki lov, lovci su ležali svuda oko močvare, a neki i u drveću koje je dosezalo preko močvare. Plavičasti dim iz njihovih pušaka širio se poput oblaka kroz granje i dugo visio iznad močvare. Lovački psi su jurili kroz močvarno blato i dim pušaka, a prestrašeni pačić je pokušao sakriti glavu pod svoje krilo. U tom trenu se pred njim pojavi ogroman pas isplaženog jezika, sijevajućih očiju i razjapljene čeljusti, te krene prema pačiću. Ipak se u zadnji čas predomisli i odjuri dalje kroz močvaru.

„O hvala Bože!“ odahne pačić, „toliko sam ružan da me ni pas ne želi ugristi!“

Pačić se šćućuri i ostane ležati, dok se pucnjava nastavila. Tek pri kraju dana nastane tišina, ali pačić se još uvijek nije usuđivao pomaknuti, te ostane čekati još nekoliko sati. Nakon toga pogleda na sve strane oko sebe i počne bježati iz močvare, koliko su ga god noge nosile. Trčao je preko livada i polja, iako je puhao jaki vjetar koji ga je usporavao.

Kasno predvečer pačić stigne do male, siromašne seljačke kuće, koja je bila toliko trošna da ni sama nije znala na koju bi se stranu srušila, pa je zato još uvijek stajala. Vjetar je puhao sve jače, pa pačić sjedne na zemlju da ga vjetar ne otpuše. Odjednom primijeti da su kućna vrata nakrivljena i da se kroz pukotinu može uvući u kuću, pa to i napravi.

U kući je živjela jedna starica s mačkom i kokoši. Mačak se zvao Sinčić i znao je izvijati leđa i presti, a kad bi ga starica pomilovala po leđima, iz njegovog krzna iskakale su iskre. Kokoš je imala kratke noge i zato se zvala Kratkonoga. Nosila je puno jaja i starica ju je voljela kao svoje rođeno dijete.

Sljedeće jutro su primijetili pačića, te mačak počne frktati, a kokoš kokodakati.

„Što je sad?“ upita se starica i pogleda oko sebe. Zbog slabog vida joj se učini da je pačić dobro ugojena, zalutala patka. „Koje li dobre lovine!“ reče ona. „Sad ću imati i pačjih jaja, valjda nije patak! Već ćemo vidjeti!“

I tako primi pačića na probni rok od tri tjedna, čekajući da počne izlijegati jaja. Tri tjedna prođu, ali jajima ni traga.

Mačak je bio gazda u kući, a kokoš gazdarica. Stalno su govorili: „Mi i svijet!“ misleći da su oni polovica svijeta, i to ona bolja. Pačić je smatrao da postoje i druga mišljenja po tom pitanju, ali kokoš to nije trpjela.

„Možeš li ti snesti jaje?“ pitala ga je kokoš.

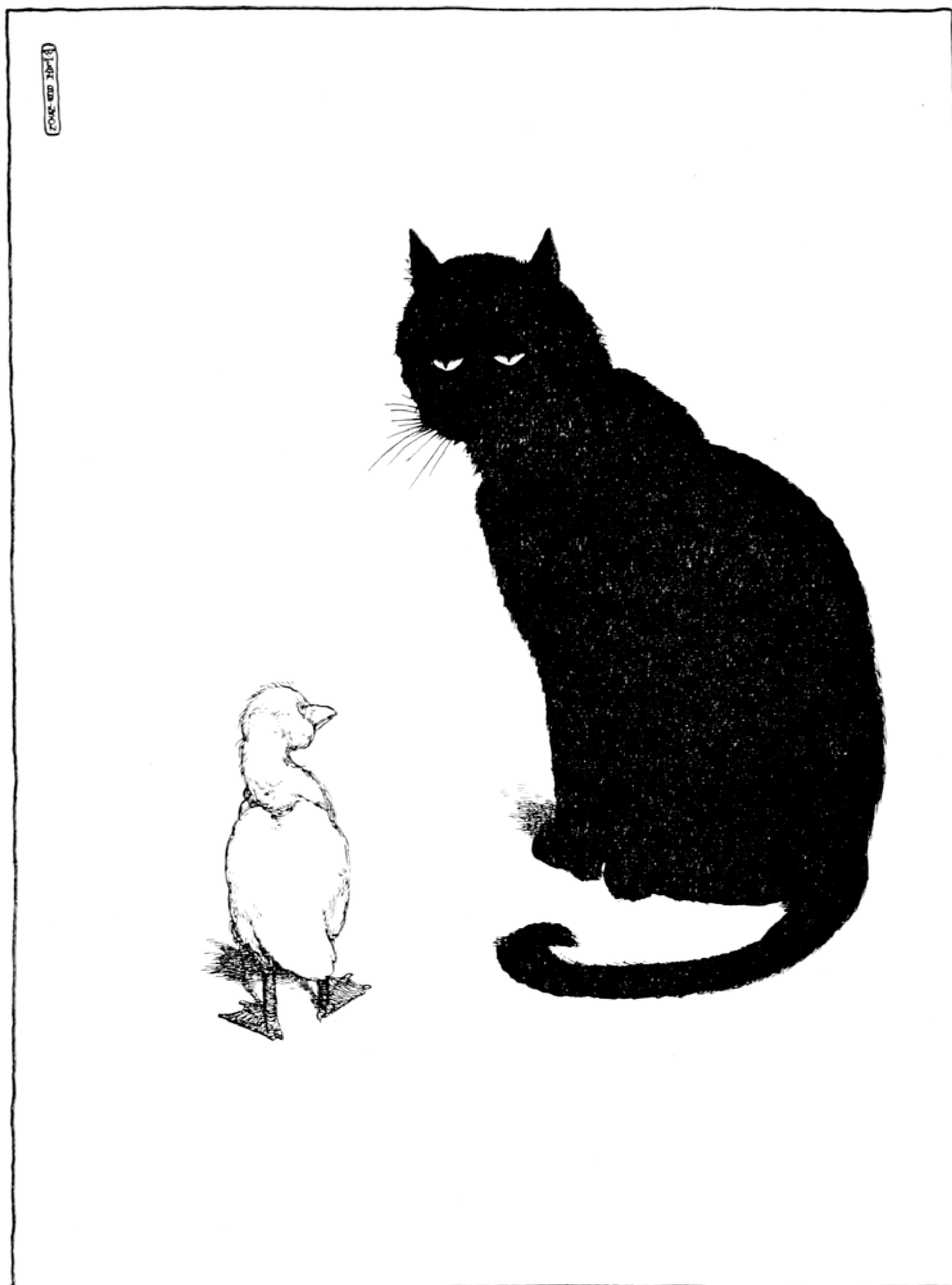
„Ne mogu!“

„Onda bolje šuti!“

Mačak ga je pitao: „Možeš li izvijati leđa, presti i bacati iskre iz krzna?“

„Ne mogu!“

„E onda se ne miješaj kad pametni razgovaraju!“

„Možeš li izvijati leđa, presti i bacati iskre iz krzna?"

Tako je loše raspoloženi pačić sjedio u kutu i sanjao o svježem zraku i toplim zrakama sunca. Zaželio se i zaplivati, te na kraju nije izdržao, pa se povjerio kokoši.

„Što je tebi?" upita kokoš. „Valjda nemaš pametnijeg posla, pa ti gluposti padaju na pamet! Bit će ti bolje da liježeš jaja ili predeš!"

„Ali tako je divno plivati u vodi!" reče pačić. „Ili zaroniti do dna!"

„Da, to je sigurno veliko zadovoljstvo!" reče kokoš. „Pa ti si sasvim poludio! Mačak je najpametniji od svih koje poznajem, pitaj njega voli li plivati i roniti! O sebi da i ne govorim. Ili upitaj našu staru gazdaricu, ona je najpametnija na svijetu! Pitaj nju da li se njoj pliva i roni!"

„Vi mene uopće ne razumijete!" reče pačić.

„Da, mi te ne razumijemo, a tko bi te to mogao razumjeti, ako ne mi? Valjda ne misliš da si pametniji od mačka i starice, a sebe da i ne spominjem? Ne pravi se važan, dijete, nego zahvali stvoritelju na svemu dobrome što je za tebe učinjeno! Zar nisi u toploj sobi i u dobrom društvu, od kojeg možeš nešto naučiti! Ti si pun besmislica i tvoje društvo uopće nije ugodno! Ja ti govorim ove neugodne stvari jer ti samo želim dobro, po tome se poznaju pravi prijatelji. Bolje bi ti bilo da počneš nesti jaja, presti ili bacati iskre!"

„Ja mislim da ja moram u veliki svijet!" reče pačić.

„Sretan ti put!" reče kokoš.

Tako pačić ode svojim putem. Plivao je i ronio, ali nijedna životinja nije na njega obraćala pažnju, jer je bio toliko ružan.

Došla je jesen, šuma je postala žuta i smeđa, a vjetar se poigravao s opalim lišćem. Gore u zraku je bilo hladno, a gusti i teški oblaci su se nadvili, puni kiše i snijega. Na ogradi je stajao gavran i grakao od hladnoće, a i pačić se polako počeo smrzavati.

Jedne večeri, pri zalasku sunca, iz grmlja se pojavi cijelo jato divnih, velikih ptica. Pačić nikada prije nije vidio tako lijepe ptice, sjajne bjeline i vitkih vratova. To su bili labudovi, koji su, čudno se glasajući, širili svoja divna, velika krila i spremali se na dugi let iz ove hladnoće, prema toplijim južnim krajevima. Dizali su se visoko u nebo, dok je pačića obuzeo čudan osjećaj. Vrtio se ukrug na vodi, a onda odjedanput istegao vrat, te kriknuo iz sveg glasa, da se i sam prepao.

Nije nikako mogao zaboraviti ove divne, sretne ptice, a kad su nestale s obzora, pačić zaroni u vodu sve do dna. Kad je ponovno izronio na površinu, bio je sav izvan sebe. Nije znao koje su to ptice, niti kuda lete, ali je kao nikad do tada bio ispunjen osjećajem ljubavi prema njima. Ne, nije im uopće zavidio, niti sebi želio takvu divnu ljepotu. Njemu bi bilo dovoljno da su ga barem patke prihvatile onakvog kakav jest. Jadni, ružni pačić!

Zima je bila toliko hladna da je pačić morao bez prestanka plivati u vodi da se ona ne zaledi, ali svake noći je nezaleđena površina postajala sve manja i manja. Pačić se trudio svim snagama, veslajući nogama da se voda potpuno ne zamrzne, ali je na kraju sasvim iscrpljen morao odustati, te je ostao zamrznut u kori leda na površini jezera.

Rano ujutro naiđe neki seljak, te razbije led i odnese pačića kući, svojoj ženi. U toplini doma pačić se oporavio.

Djeca su se htjela igrati s njim, ali pačić je pomislio da mu i oni žele nauditi, pa počne bježati. U toj panici upadne u vedricu s mlijekom, koje se prolilo po cijeloj sobi. Žena počne vikati i mahati rukama, te se pačić još više prestraši, upadne u maslo, nakon toga i

u brašno. Djeca su se smijala, žena i dalje vikala, a svi su ga htjeli uhvatiti. Na svu sreću, kućna su vrata bila otvorena, pa pačić iskoristi gužvu i pobjegne vani, sakrije se u grm i sav iscrpljen legne u novonapadali snijeg.

Bilo bi previše tužno pričati o svim nevoljama i patnjama koje je pačić iskusio te teške i duge zime. Ležao je u močvari između trstike, dok sunce nije opet počelo sijati svojim toplim zrakama. Ptice su ponovo zapjevale i počelo je divno proljeće.

Pačić zamaše svojim krilima, koja ga, jača nego ikad, podignu u vis. Na svoje veliko iznenađenje, odjednom se nađe u velikom vrtu, gdje su jabuke bile u punom cvatu, a mirisno cvijeće na granama jorgovana visjelo je preko dubokih kanala. Divnog li, svježeg proljeća!

Odjednom se iz žbunja na vodi pokažu tri divna, bijela labuda, klizeći lagano po vodi i šušteći perjem. Pačić je odmah prepoznao veličanstvene ptice, ali ga istovremeno obuzme velika tuga.

„Poletjet ću prema ovim kraljevskim pticama! Pa neka me i ubiju što im se tako ružan uopće usuđujem približiti! Ali i to je bolje nego da me patke grizu, kokoši kljucaju, djevojčice tuku i da patim zimi!"

Pačić skoči u vodu i zapliva prema prekrasnim labudovima. Kad su ga labudovi ugledali, krenu raširenih krila prema njemu. „Eto, ubijte me sad!" reče jadni pačić i sagne glavu prema vodi, čekajući svoju smrt. Ali, što je to odjednom ugledao u ogledalu bistre vode? Sliku samog sebe: ali to nije bio onaj ružni, sivi i nezgrapni pačić, već pravi pravcati labud.

Nije bilo važno to što se izlegao u pačjem gnijezdu, nego što je ležao u labuđem jajetu!

Mladi labud je bio presretan; nakon svih stradanja i tegoba, sreća ga je napokon poljubila. A on je to znao cijeniti. Veliki labudovi su plivali oko njega i mazili ga svojim kljunovima.

Nekolicina djece dođe u vrt i počnu labudovima bacati kruh i zrnje, a najmanji dječak poviče: „Eno jednog novog labuda!" Ostala djeca su se smjesta obradovala i počela pljeskati: „Da, eno novog labuda!"

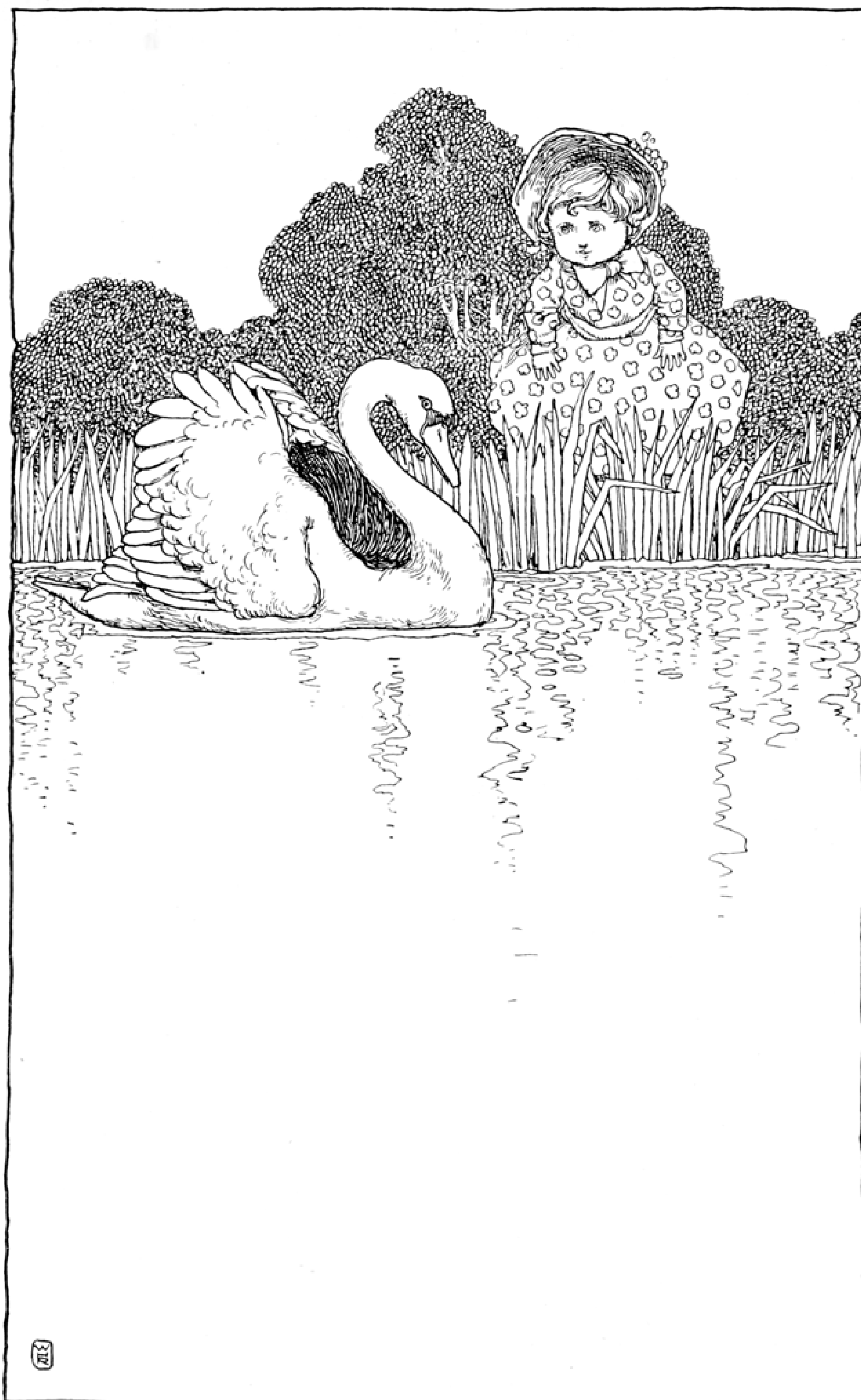
Nakon toga su otrčali po svoje roditelje, te se nastavili radovati i bacati kruh i kolače u vodu. Svi su govorili: „Ovaj novi labud je najljepši od svih! Tako je mlad i divan!"

Stari labudovi se izmaknu na stranu i poklone pred njim.

Mladi labud se zastidi i sakrije glavu pod krilo. Nije znao što bi sa sobom od tolike sreće. Jest, bio je sretan, ali ne i ponosan na sebe, jer čisto i dobro srce nema u sebi oholosti ili ponosa na samog sebe.

Još se dobro sjećao kako su ga svi proganjali i ismijavali, a sad mu svi govore kako je najljepši među najljepšim pticama. Mirisni jorgovan nadvio se sve do površine vode, dok tople zrake sunca nježno griju njegovo perje. Mladi labud polako podigne glavu i iz dubine srca zakliče:

„Kad sam bio ružni pačić, nisam mogao ni sanjati o ovolikoj sreći!"

„Ovaj novi labud je najljepši od svih!“

Kresivo

Vojnik maršira prašnjavom cestom na povratku kući. „Jedan-dva, jedan-dva...”

Naprtnjača na leđima, a za pasom sablja, koju nosi sa sobom vraćajući se iz rata. Na svom dugom putu susretne iznenada jednu staru ružnu vješticu; donja joj je usna visjela sve do grudiju.

„Dobra večer, vojniče!”

„Dobra večer, vojniče! Kako ti je lijepa sablja i oprema koju nosiš! Ti si pravi vojnik i sad ćeš dobiti sav novac koji zaželiš!"

„Hvala ti puno, stara vještice," odgovori vojnik.

„Pogledaj ovo staro drvo," reče vještica i pokaže na obližnje stablo. „U sredini je šuplje, a kad se popneš na vrh, možeš se bez poteškoća spustiti dolje u duplju. Ja ću ti zavezati konopac oko pasa, pa kad poželiš da te povučem natrag, samo trebaš zavikati!"

„A što ću ja tamo dolje u stablu?" upita vojnik.

„Zgrabiti novac!" reče vještica. „Kada dođeš do dna duplje, naći ćeš se u velikoj i svijetloj prostoriji, jer dolje gori više od stotinu svjetiljki. Vidjet ćeš tri vrata s ključevima, i sva tri možeš slobodno otvoriti. Kad otvoriš prva vrata i uđeš, vidjet ćeš sanduk na kojemu sjedi pas. Njegove su oči velike kao šalice čaja, ali to te ne smije omesti. Ja imam plavu kariranu maramu, koju ćeš ponijeti sa sobom. Raširi je na podu i bez bojazni uzmi psa i stavi ga na maramu. Nakon toga otvori sanduk i uzmi brončanih dukata koliko ti srce želi. Ako radije želiš srebrnjake, otiđi u sljedeću prostoriju. Tamo ćeš susresti psa čije su oči velike kao dva mlinska kamena. Položi i njega na maramu i uzmi srebrnih dukata koliko god možeš ponijeti! Ako radije želiš zlato, otiđi u treću prostoriju. Tamo te čeka pas čije su oči velike kao dvije okrugle kule. Ponovno raširi maramu na pod, stavi psa na nju i uzmi zlata koliko god hoćeš."

„To ne zvuči loše!" reče vojnik. „Ali sad mi reci što ti želiš, stara vještice, jer sigurno želiš nešto zauzvrat!"

„Ne, ja ne želim ni jedan jedini novčić! Donesi mi samo staro kresivo, koje je moja stara baba zaboravila kad je zadnji put bila tamo dolje!"

„U redu, hajde, zaveži mi konopac oko pojasa!" reče vojnik.

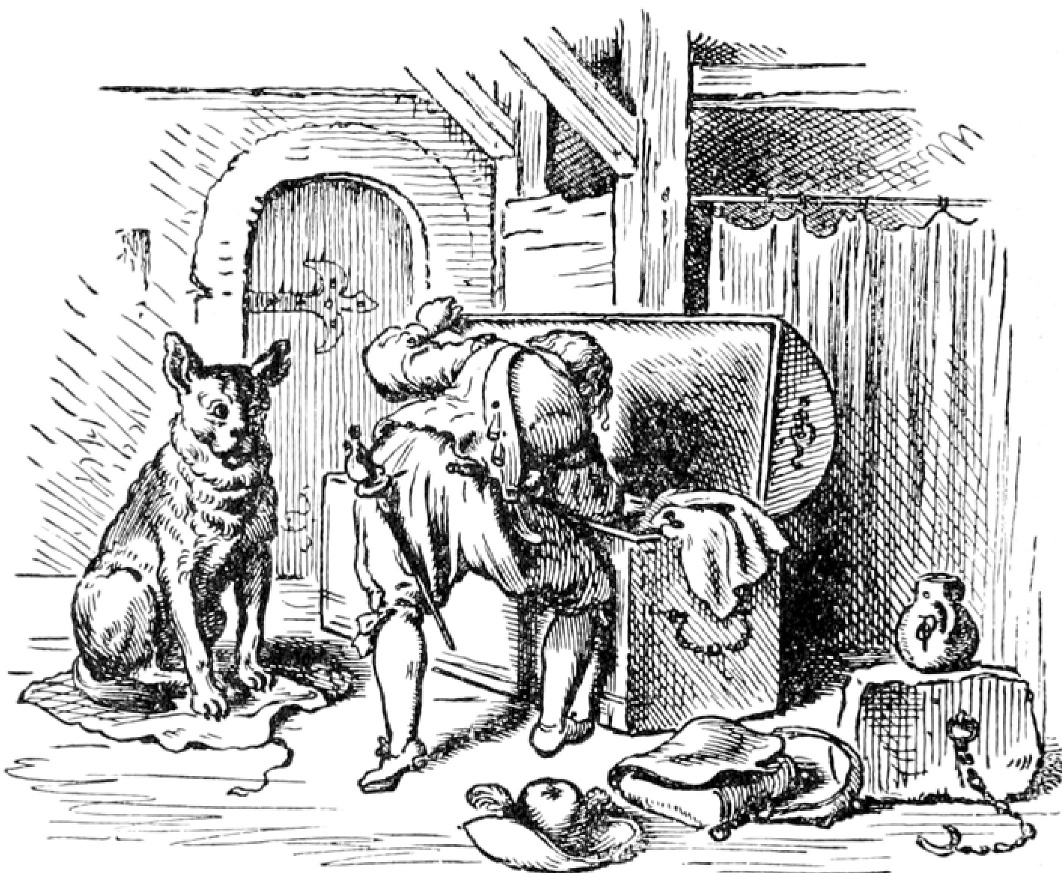
„Evo odmah, a evo ti i moja marama," reče vještica.

Vojnik se popne na vrh stabla i spusti u šupljinu. Na dnu se nađe u velikoj prostoriji osvijetljenoj stotinama svjetiljki, baš kako je stara vještica rekla.

Otvori on prva vrata i – uh! – tamo stoji pas s očima velikim poput šalica za čaj i bulji ravno u njega! „Ti si dobar psić!" reče vojnik, stavi psa na vještičinu maramu i napuni džepove brončanim dukatima. Nakon toga zatvori sanduk, vrati psa na mjesto i otiđe u drugu prostoriju. Uh, uh! Tamo ga dočeka pas s očima velikim kao mlinski kameni. „Bolje da ne buljiš toliko u mene, zaboljet će te oči!" reče vojnik, uzme psa i stavi ga na raširenu maramu. Sanduk je bio pun srebrnjaka, pa vojnik smjesta baci sve bakrene dukate i napuni džepove i naprtnjaču srebrom. Nakon toga ode u treću prostoriju. Uh, uh, groznog li prizora! Pas na sanduku je zaista imao oči velike kao okrugle kule, a vrtjele su mu se u glavi kao kotači! „Dobra večer!" reče vojnik salutirajući s poštovanjem, jer nikad u životu nije vidio takvog psa. Nakon kratkog vremena ipak ga podigne sa sanduka i stavi na maramu, te otvori sanduk. Bože pomozi! Koliko je tu bilo zlata! S njim se može kupiti cijeli Kopenhagen i svi šećerni praščići i kolači kod pekara, svi olovni vojnici i drveni konjići na svijetu! Ovdje je bilo pravo bogatstvo!

Vojnik smjesta isprazni džepove i naprtnjaču, te ih napuni zlatom. Nakon toga natrpa i kapu, a i čizme, koliko god je mogao, tako da je jedva uopće mogao hodati. Sad je stvarno bio bogat! Nakon što je zatvorio sanduk i vratio psa na njegovo mjesto, zatvori vrata i poviče kroz stablo: „Povuci me gore, stara vještice!"

„Imaš li moje kresivo?" upita vještica.

„Uistinu, to sam sasvim zaboravio," odgovori vojnik te se vrati po kresivo. Vještica ga tada izvuče iz stabla i vojnik se ponovno nađe na poznatoj cesti, s džepovima, naprtnjačom, kapom i čizmama punim zlata.

„Što će ti ovo kresivo?" upita vojnik vješticu.

„To nije tvoja briga," odgovori ona. „Ti si dobio svoje dukate, sad mi daj moje kresivo!"

„Pazi se, stara vještice!" reče vojnik. „Ako mi odmah ne odgovoriš što će ti kresivo, izvući ću sablju i odrubit ću ti glavu!"

„Ne!" reče vještica.

Vojnik izvuče sablju i odrubi joj glavu. Vještica ostane ležati na cesti, a vojnik stavi sve svoje zlato na njezinu maramu, zaveže je i prebaci preko leđa. Kresivo stavi u džep i zaputi se u grad.

Put ga nanese u jedan prekrasan grad, gdje odmah pronađe najbolje svratište, uzme najbolju sobu, te naruči svoju omiljenu hranu. Sad je bogat, jer ima tolike zlatnike! Slugi koji mu je čistio čizme nije bilo jasno zašto tako bogat gospodin ima takve stare čizme, jer vojnik još nije bio kupio nove. Već sljedećeg dana kupi si nove čizme, ali i finu odjeću. Sad je vojnik postao pravi gospodin i svi su mu pričali o divotama grada, njihovom kralju i prelijepoj princezi, kraljevoj kćeri.

„Gdje se prelijepa princeza može vidjeti?" upita vojnik.

„Nju nitko ne smije vidjeti!" odgovoriše svi. „Ona živi u velikom bakrenom dvorcu, okruženom zidinama i tornjevima. Nitko osim kralja se ne usuđuje ući u dvorac, jer proročanstvo kaže da će se princeza udati za običnog vojnika, a to se kralju ne sviđa."

„Ja bih je svejedno i rado volio vidjeti," razmišljao je vojnik, ali njegova želja se nije mogla ispuniti.

Vojnik je tada počeo živjeti veselim životom, odlazio u kazalište, vozio se kroz kraljev park i dijelio novac siromašnim ljudima, što je bilo vrlo lijepo od njega. Nije zaboravio stare dane i kako je teško živjeti bez novaca. Sad je bogat, nosi finu odjeću i ima mnogo prijatelja, koji mu svi govore da je dobročinitelj i fin gospodin, a to se i njemu samome sviđa! Svaki dan dijeli zlatnike svima oko sebe, ali ništa ne zarađuje, pa jednog dana ostane sa samo dva zlatnika u džepu. Bio je prisiljen iseliti se iz svog lijepog stana i preseliti se u jednu sobicu u potkrovlju, te sam čistiti i krpati svoje čizme i odjeću. Nitko od njegovih prijatelja ga više nije posjećivao, jer je do njegove sobice u potkrovlju toliko puno stepenica...

Jedne mračne večeri, kad više nije bilo novca niti za voštanu svijeću, sjeti se vojnik starog vještičinog kresiva iz šupljeg drva. Zakreše jednom. Istog trena otvore se vrata i pas s očima velikim kao šalice pojavi se ispred njega: „Što želi moj gospodar?"

Iznenađeni vojnik upita: „Zaista, kojeg li divnog kresiva, zar ja stvarno mogu dobiti sve što želim? Nabavi mi nešto novaca!" Pas se u dva trena vrati s kesom punom brončanih dukata.

Sada je vojnik shvatio kako je divno to njegovo kresivo! Zakreše li jednom, stiže pas s broncom. Zakreše li dvaput, stiže pas sa srebrom, a zakreše li triput, stiže pas sa zlatom. Smjesta se preseli u svoj bivši stan, nabavi si novu odjeću, a svi njegovi prijatelji ga se odmah sjetiše i zavolješe ga baš kao i prije.

Vojnik počne razmišljati: „Baš čudno što nitko ne smije vidjeti princezu. Svi govore o njezinoj ljepoti, ali što to vrijedi kad je stalno zatvorena u svom brončanom dvorcu okruženom zidinama i tornjevima. Zar je ja zaista ne mogu vidjeti? Gdje je moje kresivo?" Zakreše on jednom i pojavi se pas s očima kao šalice.

„Znam da je kasna noć, ali ja tako žarko želim vidjeti princezu, barem na tren!"

Pas na trenutak nestane i prije nego vojnik uspije trepnuti vrati se natrag s princezom na leđima. Ona je spavala, ali svatko je mogao vidjeti da je zaista prekrasna, prava princeza! Vojnik se nije mogao suzdržati pa, baš kao pravi vojnik, poljubi princezu. Nakon toga pas odnese princezu natrag u njezin dvorac.

Ujutro, dok je kraljica posluživala čaj, princeza ispriča o svom čudnom snu o psu i vojniku. Pas ju je nosio na leđima, a vojnik poljubio.

„To je vrlo lijepa priča," reče kraljica.

Stare dvorkinje su sljedeće noći budno pazile uz princezin krevet, kako bi provjerile je li princezin san baš samo san ili nešto drugo.

Vojnik je toliko žarko želio ponovno vidjeti princezu, pa opet pošalje psa da je donese. Iako je pas trčao punom brzinom, jedna od starih dvorkinja navuče čizme i uspije ga sustići. Nakon što su ušli u veliku kuću, dvorkinja je obilježi, nacrtavši kredom veliki križ na vratima. Nakon toga ode kući i legne spavati. Pas vrati princezu u dvorac, al kad vidje križ na vojnikovim kućnim vratima, uzme i on kredu pa obilježi križem sva vrata u

cijelom gradu. To je bilo vrlo mudro od njega, jer sad dvorkinja nije mogla pronaći vojnikova vrata, kad su sva bila obilježena križem.

Sljedeće jutro izrana, dođu kralj, kraljica, stara dvorkinja i svi časnici vidjeti gdje je to princeza bila.

„Evo, tamo!“ reče kralj ugledavši križ na prvim vratima.

„Ne, nego tamo, dragi mužu!“ reče kraljica, gledajući u druga vrata s križem.

Uskoro svi vidješe da su sva vrata obilježena i da je njihovo traženje uzaludno.

Ipak, kraljica je pametna žena, koja zna više nego se samo vozati u kraljevskim kočijama. Uzme ona svoje velike zlatne škare, izreže veliki komad svile na manje komade i sašije lijepu malu vrećicu, te je napuni finim sitnim zrnima heljde. Nakon toga je zaveže princezi na leđa, te probije malu rupicu na vrećici, tako da zrnca iza princeze ostavljaju trag.

Te noći pas opet odnese princezu do vojnika, kojemu je ona postala toliko draga da je razmišljao o tome kako da postane princ, da bi se njome mogao i oženiti.

Pas nije opazio trag kojega su fina zrnca heljde ostavila cijelim putem između dvorca i vojnikove kuće. Ujutro su kralj i kraljica mogli vidjeti gdje je njihova kćer bila, te uhvate vojnika i bace ga u zatvor.

U zatvoru je bilo mračno i tužno; svi su mu govorili: „Sutra će te objesiti.“ To vojniku uopće nije bilo drago čuti, pogotovo zato što je kresivo zaboravio u svojoj sobi. Ujutro je kroz rešetke mogao vidjeti svjetinu gdje zuri prema vješalima, ne bi li ga vidjeli kako visi. Čuo je bubnjeve i marširanje vojnika. Ljudi su naprosto trčali, a među njima i postolarev šegrt, dječak u kožnim postolarskim hlačama, koji je trčao tako brzo da mu je jedna cipela poletjela sve do zida vojnikovog zatvora, gdje je vojnik gledao kroz rešetke.

„Hej, dečko! Nema potrebe za žurbom, jer ništa se neće dogoditi prije nego ja dođem! Hajde, učini mi uslugu pa otrči do moje sobe i donesi mi moje kresivo. Za to ćeš dobiti četiri novčića.“

Dječak je naravno rado htio zaraditi novčiće, pa otrči po kresivo, donese ga vojniku i – e, a sad ćemo čuti!

Malo izvan grada podignuta su velika vješala, a oko njih stajali su vojnici i stotine tisuća ljudi. Kralj i kraljica su sjedili na krasnom prijestolju, okrenuti prema sucima i poroti.

Vojnik je već bio na vrhu stepenica, ali kada su mu htjeli staviti omču oko vrata, reče on da je običaj kažnjeniku ispuniti jednu posljednju želju prije izvršenja kazne. On bi rado zapalio lulu, jer to je posljednja lula koju će popušiti na ovom svijetu.

Kralj nije mogao odbiti takvu želju, te vojnik uzme svoje kresivo i kresne: jedan, dva, tri! Pojave se sva tri psa: onaj s očima poput šalica, onaj s očima poput mlinskog kamena i onaj s očima poput okrugle kule.

„Pomozite mi da me ne objese!“ zavapi vojnik.

Psi tada navale na vojnike, suce i porotu, te ih zgrabe jednog za noge, drugog za nos, i bace visoko u zrak. Nakon što su pali na zemlju, svi su se razbili u komadiće.

„Ne mene!“ poviče kralj, ali najveći pas zgrabi i njega i kraljicu, te i njih baci u zrak kao i ostale. Svi vojnici su bili prestrašeni, a ljudi su počeli vikati: „O, dragi vojniče, budi naš kralj i oženi predivnu princezu!“

Posjeli su ga tada u kraljevsku kočiju, a sva tri psa su plesali ispred kočije, vičući „Hura“; dječaci su zviždali, a vojnici salutirali.

Princeza napusti bakarni dvorac i postane kraljica, što joj se vrlo svidjelo!

Vjenčanje je trajalo osam dana, a psi su također sjedili za svadbenim stolom i buljili svojim velikim očima.